

Kétnyelvű általános iskola

MAGYAR NYELV

mint második nyelv

Tanterv

A tantárgy óraszámja:

- 1. osztály: 105 óra
- 2. osztály: 140 óra
- 3. osztály: 140 óra
- 4. osztály: 175 óra
- 5. osztály: 175 óra
- 6. osztály: 175 óra
- 7. osztály: 140 óra
- 8. osztály: 122,5 óra
- 9. osztály: 144 óra

ÖSSZESEN: 1316,5 óra

A programot anyagilag részben az Európai Unió az Európai Szociális Alapból, részben a szlovén oktatási és sportminisztérium támogatta. A program a Humán Erőforrás-Fejlesztési Operatív Program a 2007–2013 időszakban című program része; fejlesztési prioritás: A humán erőforrás-fejlesztés és az egész életen át tartó tanulás; irányelv: Az oktatási és képzési rendszerek minőségének és hatékonyságának javítása.

Kétnyelvű általános iskola
MAGYAR NYELV MINT MÁSODIK NYELV
Tanterv

A tantárgyi bizottság tagjai:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete, elnök

Balaskó Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

Dr. Forgács Anna, Egressy Béni Alapfokú Művészeti Iskola, Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium, Budapest

Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Szekeres Zdravec Iлона, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola

Vida Törnar Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

A tantervet bírálták:

Dr. Oszkó Beatrix, MTA Nyelvtudományi Intézete

Dr. Hegedűs Rita, ELTE Budapest – Humboldt Egyetem, Berlin

Kerčmar Furjan Žužana, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola

Redakciós módosítások:

Pisnjak Mária, Szlovén Köztársaság Oktatási Intézete

Balaskó Valika, 1. Számú Lendvai Kétnyelvű Általános Iskola

Kiadta: Ministrstvo RS za šolstvo in šport/SZK Oktatási és Sportminisztériuma, Zavod RS za šolstvo/SZK Oktatási Intézete

A Minisztérium részéről: dr. **Igor Lukšič**

Az Intézet részéről: mag. **Gregor Mohorčič**

Szerkesztette: **Alenka Štrukelj**

Lektorálta: **dr. Forgács Anna**

Ljubljana, 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.2:811.511.141(0.034.2)

TANTERV. Magyar nyelv mint második nyelv [Elektronski vir] :
kétnyelvű általános iskola / Pisnjak Mária ... [et al.] -
Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2011

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_madzarscina_MJ2_prevod.pdf

ISBN 978-961-03-0031-1 (Zavod RS za šolstvo)

1. Pisnjak, Mária
258316288

A magyar nyelv mint második nyelv általános iskolai tantárgy tantervének korszerűsítését a korszerűsítést végző magyar nyelvi tantárgyi bizottság végezte el. A korszerűsítést a tantárgynak a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa 1999. évi 28. ülésén jóváhagyott tantervéből kiindulva végezte el. A korszerűsített tantervet a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa a 2008. évi 114. ülésén hagyta jóvá, a tanterv tartalmi és redakciós módosításait pedig a 2011. február 17-i 140. ülésén vette tudomásul.

TARTALOM

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA	4
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI.....	5
3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TANÍTÁSI TARTALMAK	6
3.1 Első nevelési-oktatási szakasz	6
3.1.1 Beszédeértés, beszéd	6
3.1.2 Olvasás (szövegértés), szövegalkotás.....	7
3.1.3 Írás (íráshasználát, szövegalkotás)	9
3.1.4 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek.....	10
3.1.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek.....	12
3.1.6 Témakörök.....	12
3.1.7 Javasolt művészi szövegek és rajzfilmek	15
3.2 Második nevelési-oktatási szakasz.....	16
3.2.1 Beszédeértés, beszéd	16
3.2.2 Olvasás.....	17
3.2.3 Írás	18
3.2.4 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek.....	19
3.2.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek.....	21
3.2.6 Témakörök.....	21
3.2.7 Javasolt művészi szövegek és rajzfilmek, filmek.....	22
3.3 Harmadik nevelési-oktatási szakasz	24
3.3.1 Beszédeértés, beszéd	24
3.3.2 Olvasás.....	25
3.3.3 Írás	26
3.3.4 Nyelvi és nyelvtani ismeretek, készségek.....	27
3.3.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek.....	29
3.3.6 Témakörök.....	29
3.3.7 Javasolt művészi szövegek és filmek	30
4 KÖVETELMÉNYEK.....	31
4.1 Első nevelési-oktatási szakasz	31
4.2 Második nevelési-oktatási szakasz.....	31
4.3 Harmadik nevelési-oktatási szakasz	32
5 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ.....	37
5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása	37
5.1.1 Az első nevelési-oktatási szakaszban történő fejlesztés	37
5.1.2 A kommunikációs készségek fejlesztése a második és a harmadik nevelési-oktatási szakaszban	39
5.1.3 Információs-kommunikációs technológia	48
5.2 Differenciálás és egyénre szabott tanulás.....	49
5.3 Tantárgyközi kapcsolatok	49
5.3.1 Keresztantervi témák.....	50
5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése	51

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar nyelvnek a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén különleges státusa van. A magyar anyanyelvű tanulóknak ez az ún. első nyelve, a szlovén, illetve más anyanyelvű tanulóknak pedig az ún. második nyelve. A nem magyar anyanyelvű tanulók nemcsak az iskolában, a tanítás folyamatában ismerkednek vele, hanem mindennapi életük szerves része a magyar kisebbség nyelvével, kultúrájával és médiájával való érintkezés. Magyarország közelsége, egyre vonzóbbá válása kereskedelmi, gazdasági és idegenforgalmi vonatkozásban is indokolja e nyelv tanulását. A két ország egyidejű EU-csatlakozása következtében a továbbtanulás és munkavállalás szempontjából is fontos a régió nyelveinek ismerete.

Mivel a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén a szlovén mellett a magyar is hivatalos nyelv, bizonyos munkahelyek betöltésének feltétele a magyar nyelv ismerete. Mindez indokoltá teszi a nyelv alapos ismeretét az itt élő emberek számára, amit elsősorban gyermekkorban kezdett tanulással lehet megvalósítani. Az EU-s dokumentumok szintén kiemelt feladatként kezelik a nyelvek, többek közt a szomszédos nyelvek tanulásának népszerűsítését. A tantárgy keretében nemcsak nyelvet oktatunk, hanem művelt nyelvhasználót nevelünk, aki természetes állapotként éli meg a muravidéki mindennapok nyelvi és kulturális sokszínűségét, és ezáltal toleranciát tanul más nyelvekkel, kultúrákkal és népekkel szemben.

A tantárgy keretében elsősorban kommunikatív nyelvoktatás folyik, a készségterületek hangsúlyos fejlesztésével. Emellett a tanulók¹ betekintést nyernek a magyar irodalomba, kultúrába és történelembe. A tantárgy céljainak megvalósítása a kompetenciafejlesztésen alapszik. A tantárgy célja, hogy a tanulók a 9. osztály végére eljussanak a Közös Európai Referenciakeret B1 szintjére.

---

¹ A jelen tantervben a tanuló kifejezés mind a fiúkra, mind a lányokra vonatkozik. Ugyanígy a tanár (pedagógus, tanító) kifejezés mind a férfi tanárookra, mind a tanárnőkre érvényes.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A tanulók:

1. pozitív viszonyt alakítanak ki a magyar nemzetiség nyelve és kultúrája iránt,
2. haladó szinten elsajátítják a köznyelvet,
3. elsajátítják a társas-társadalmi tevékenységekhez, elsősorban a mindennapi élethez, a magyar nyelven folyó tanuláshoz szükséges nyelvi kommunikációs képességet, a kulturált nyelvi magatartást,
4. fejlesztik együttműködési készségüket, nyelvtanulási stratégiájukat,
5. magyar irodalmi művekkel ismerkednek, betekintést nyernek a magyar kultúrába.

3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TANÍTÁSI TARTALMAK

A fejlesztési célok és a tanítási tartalmak a nyelvi és az irodalmi nevelés területére vonatkoznak. A *dőlt betűs írás a választható célokat és tartalmakat* jelöli, amelyek közül a tanár a körülményeknek és a tanulók érdeklődésének megfelelően, saját szakmai megfontolása szerint szabadon válogat.

3.1 Első nevelési-oktatási szakasz

3.1.1 Beszéértés, beszéd

Fejlesztési célok

A tanulók:

- ismerjék meg a magyar hangokat,
- gazdagítsák szókincsüket,
- sajátítsák el a legalapvetőbb nyelvi-nyelvtani ismereteket,
- sajátítsák el a magyar szóhangsúly és hanglejtés alapjait,
- fejlesszék a rövid, egyszerű közlések, tanítói utasítások értésének képességét,
- ismerjék meg és alkalmazzák a köszönések, megszólítások, bemutatkozások (gyermektársaknak és felnőtteknek) formáit,
- fejlesszék a nagyon egyszerű párbeszédekben való részvétel képességét,

Tanítási tartalmak és tevékenységek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
A tanulók:		
• gyakorolják a mindennapi témáról szóló beszélgetésbe való bekapcsolódást, • gyakorolják a kérdésmegértést és (rövid) - megválaszolást, • gyakorolják az állítás, tagadás, tiltás, felszólítás, kérdés, köszönet megértését és kifejezését (gyermektársaknak és felnőtteknek), • fejlesztik a tárgyleírásnak, a személyek és állatok bemutatásának, az eseménymondásnak és -megértésnek a képességét, • egyszerű párbeszédet rögtönöznek, • visszakérdeznek válaszokra, • elsajátítják és automatizálják, majd fokozatosan alkalmazzák az új lexikát, • megértenek és alkotnak egyszerű cselekvéssorokat (leülök a padba, kinyitom a táskám, megkeresem a tollamat, stb.), • meghallgatnak, megismételnek, majd fokozatosan maguk alkotnak mondatmodelleket, új szavakat tartalmazó mondatokat,		

gyakorolják azokat a hangokat, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek attól,	gyakorolják a kiejtést (ügyelve az <i>a, á, o, ó</i> hangok helyes ejtésére, a <i>cs</i> és a <i>ty</i> mássalhangzók megkülönböztetésére és alkalmazására),	gyakorolják a megfelelő kiejtés biztonságos alkalmazását,
- <i>beszélgetnek az emberek közti különbségekről, más kultúrákról, nyelvekről,</i> - verseket, dalokat, mondókákat, meséket (meserészleteket), történeteket hallgatnak meg, - hallás után megtanulnak rövidebb verseket, dalokat, mondókákat, - összehasonlítják a magyar és a szlovén nép mesehőseit, dalait,		
lerövidített, leegyszerűsített mesét dramatizálnak,	- fejlesztik identifikációs képességüket: azonosulnak valamely szereplővel (személy, állat), <i>tárggyal,</i> - fejlesztik a meghallgatott szöveg globális értésének képességét (szereplők, idő, hely megállapítása tanítói segítséggel), - <i>egyszerű leírást készítenek a szövegben szereplő személyekről, állatokról, tárgyairól,</i> - <i>időrendbe állítják a szöveg eseményeit,</i> - <i>részt vesznek a szövegről folytatott közös beszélgetésekben,</i> - ismert történetet mutatnak be bábozással, dramatikus játékkal, - szereposztás szerint megtanulnak és elmondanak rövid szövegrészeket, - alkalmazzák a mesékben előforduló új lexikát,	
bábokat készítenek, mozgatnak.	- <i>az előzmények ismeretében folytatnak megkezdett rövid történetet, következtetnek a befejezésre,</i> - gyakorolják a mesélő stílust.	

3.1.2 Olvasás (szövegértés), szövegalkotás

Fejlesztési célok

A tanulók:

- sajátítsák el az olvasás jelrendszerét, hangos, halk és néma olvasással fejlesszék olvasási technikájukat,
- életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb művészi szövegek (versek, mesék, mondókák stb.) olvasásával szerezzenek olvasmányélményeket magyar nyelven.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
A tanulók: • hangosan "olvasnak" képekről, • illusztrációkról, • megfigyelnek és csoportosítanak tárgyakat, személyeket hasonlóságuk, illetve különbözőségük alapján, – képek segítségével ismert irodalmi szöveget "olvasnak", • hangosan és némán nyomtatott betűs szavakat, rövid mondatokat, egyszerűbb kéréseket, tiltásokat, utasításokat olvasnak,	• hangosan és némán nyomtatott és írott betűs szavakat, mondatokat, rövidebb szövegeket olvasnak, • olvasás közben jelölik az ismeretlen szavakat, • az olvasásértést cselekvéssel vagy rövid válaszadással bizonyítják, • mondatonként hangosan ismert rövid irodalmi szövegeket olvasnak egyénileg vagy kórusban, • megkülönböztetik a verset és a mesét, felismerik a címet, • fejlesztik identifikációs képességüket: azonosulnak valamely szereplővel (személy, állat), <i>tárggyal</i>, • képek segítségével megállapítják az események sorrendjét, • fejlesztik az olvasott szövegek globális értését (szereplők, idő, hely megállapítása tanítói segítséggel), • megfigyelik és érzékelik a vers dallamát és ritmusát, azt tapssal és kopogással érzékeltetik, • szóban válaszolnak a szövegre vonatkozó kérdésekre,	• félhangosan és <i>némán</i> verseket és meséket olvasnak, • felismerik a vers formai sajátosságait: a versszakokat és a verssorok, <i>megfigyelik a vers hangulatát</i>, • tudnak mesének címet adni, • hangosan olvasnak szereposztással, • <i>ellentétes jelentésű szavakat keresnek</i>,

	• <i>pozitív és negatív értékeket keresnek,</i> • <i>megfogalmazzák a történethez kapcsolódó saját élményeiket,</i> • <i>megfogalmazzák egyszerű véleményüket az olvasottakról,</i>
	• összehasonlítják a magyar és a szlovén nép mesehőseit, • megtanulnak és elmondanak rövidebb verseket és szövegrészleteket, • <i>szereposztással eljátsszák az olvasott szövegeket.</i>

3.1.3 Írás (íráshasználát, szövegalkotás)

Fejlesztési célok:

A tanulók:

- sajátítsák el a magyar írás jelrendszerét, az írástechnikával együtt fejlesszék helyesírási készségüket, ügyeljenek a tetszetős és gondos írásra is.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
A tanulók: • megoldanak rajzos feladatokat, • nagy nyomtatott betűkkel leírják saját nevüket, • összekapcsolják a betűket a megfelelő hanggal, • megismerik és írják azokat a nyomtatott nagy- és kisbetűket, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek azoktól, • egyszerű szavakat másolnak és írnak, • <i>2–3 összefüggő mondatot írnak nyomtatott betűkkel megadott témakörben (képek és kulcsszavak segítségével).</i>		
	• megismerik és írják azokat az írott nagy- és kisbetűket, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek attól, • szavakat, mondatokat, rövid szövegeket másolnak, • tollbamondást írnak látási és hallási megfigyelés után (szavak, rövid mondatok),	

- szóbeli kérdésre rövid választ adnak írásban,
- gyakorolják az ismert, gyakran használt tulajdonnevek helyesírását,
- gyakorolják a mondatkezdő nagybetű és a mondatvégi írásjelek (pont, kérdőjel, felkiáltójel) használatát,
- fokozatosan növelik az írástempót,
- fejlesztik az önellenőrzést,
- 2–3 összefüggő mondatot írnak megadott témakörben (kulcsszavak segítségével),
- mondatokat bővítenek írásban,
- képregényt készítenek.

3.1.4 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek

Fejlesztési célok

A tanulók:

- új szavak tanulásával gazdagítsák szókincsüket,
- sajátítsák el a legalapvetőbb nyelvi-nyelvtani ismereteket: tudják kifejezni az egyes és többes számot, használják a tárgyragot, ragozzák jelen időben az igéket,
- alapozzák meg helyesírási készségüket: különböztessék meg a hosszú és a rövid magánhangzókat, írják nagy kezdőbetűvel a neveket, a mondatokat, zárják írásjellel a mondatokat.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
A tanulók: • megnevezik környezetük személyeit, tárgyait, jelenségeit egyes számban, • megnevezik környezetük személyeinek, tárgyainak tulajdonságait,	• megnevezik környezetük személyeit, tárgyait, jelenségeit egyes és többes számban,	• megneveznek tágabb környezetükből tárgyakat, jelenségeket, élőlényeket egyes és többes számban, • szóképzéssel egyszerű szavakat alkotnak, • <i>fokozzák a leggyakoribb</i>

• megismerik és használják a személyes, a visszaható, a kölcsönös, a kérdő (<i>ki?, mi?, milyen?, mit?</i>), valamint a mutató névmásokat (<i>ez, az, ezt, azt, ebben, abban</i>),		<i>egyszerű mellékneveket,</i> • használják a személyes névmás tárgyeseit (<i>engem, téged, őt, minket, titeket, őket</i>), • megismerik és használják a birtokos névmásokat (<i>enyém, tied,..</i>), valamint a <i>vmi vkié</i> szerkezeteket,
• megismerik és használják a tőszámneveket 20-ig, a <i>kevés</i> és <i>sok</i> határozatlan számnevet,	• megismerik és használják a tőszámneveket 20-tól 100-ig, • megismerik a sorszámnevek képzésének módját, használják a sorszámneveket 100-ig, • használnak néhány határozatlan számnevet,	• megismerik a törtszámnevek képzésének módját, használják a törtszámneveket 10-ig,
• kifejezik a jelen és a múlt idejű cselekvést és létezést, • mondatokat alkotnak a megismert mondatmodellek alapján (az alany cselekvést végez, <i>a cselekvés vmire irányul; vkinek van vmije; vki, vmi van valahol, illetve vhonnan vhova kerül</i>),	(<i>ki/mi hol van; kik/mik hol vannak; vki vkinek ad vmit; vki tesz, csinál vmit; vki megy vhova; vki jön vhonnan</i>),	(<i>vki/vmi milyen, vkik/vmik milyenek; ki mi volt</i>),
• elsajátítják és alkalmazzák az egyeztetés egyszerűbb eseteit, • a mondatalkotásban gyakorolják a fogalomhordozó és viszonyjelölő szavak, szerkezetek használatát: – az <i>a, az</i> névelők, – az <i>és, is</i> kötőszók, – az <i>igen, nem</i> módosítószó, – a <i>most</i> időhatározószó, az <i>itt, ott</i> helyhatározószó, a <i>mellett, fölött</i> névutó,	– az <i>itt, ott, elöl, hátul, jobbra, balra, erre, arra</i> határozószók,	– az <i>egy</i> névelő, – a leggyakoribb kötőszók az egyszerű mondatban, – helyhatározószók, helyet jelölő névutók és névmások (<i>itt, ott, elöl, hátul, mögött, alatt, fölött, előtt, jobbra, balra, erre, arra</i>) és helyes használatuk, – a leggyakoribb időhatározószók, illetve a <i>mikor?</i> kérdésre felelő szavak <i>-n, -on, -en, -ön</i> és <i>-kor</i> ragos alakjai, – a <i>hol?, min?, mikorra?</i> kérdésre felelő szerkezetek gyakorlása,
– a <i>honnan?, hol?, hová?, min?</i> kérdésre felelő szerkezetek,		

- tárgyas szerkezetek (<i>mit visz, ad, lát?...</i>), - <i>a -nál, -nél</i> ragos szerkezetek, - <i>a nekem van, neked van</i> szerkezetek,	- <i>a hogyan?</i> kérdésre felelő szerkezetek gyakorlása (pl. <i>szótlanul, halkán, erősen, szépen, óvatosan, boldogan, ügyesen, hangosan, szomorúan</i>),	- <i>csoportosítják a szavakat jelentésük szerint kérdőszók alapján (ki?, mi?, mit csinál?, milyen?, mennyi?)</i>,
• gyakorolják a kijelentő és a kérdő mondat helyes intonációját.	• gyakorolják a kijelentő, kérdő, felszólító és felkiáltó mondatok helyes intonációját; • fejlesztik helyesírási készségüket: - gyakran használt nevek nagy kezdőbetűje, - mondatkezdés, és mondatzárás az egyszerű mondatban, - a magyar ábécé ismerete, - a magán- és mássalhangzók megkülönböztetése.	- mondatkezdő nagybetű, mondatzáró írásjelek, - tulajdonnevek helyesírása (gyakori személy- és állatnevek, a közvetlen környezetükben előforduló földrajzi nevek), - a magán- és mássalhangzók időtartamának jelölése a begyakorolt szavakban, - a <i>j</i> hang kétféle jelölése a begyakorolt szavakban.

3.1.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
A tanulók:		
• ellátogatnak a könyvtárba, a könyvtáros segítségével könyveket, folyóiratokat keresnek, • ismerkednek a számítógép és az internet használatával (meséket, verseket, dalokat hallgatnak meg; játékos feladatokat oldanak meg; mondatokat, szövegeket írnak),	• megismernek néhány alapvető gyermeklexikont, megtanulják azok használatát, • ismerkednek a szlovén–magyar szótárral,	• ismerkednek a magyar–szlovén szótárral.

3.1.6 Témakörök

1. osztály	2. osztály	3. osztály
1. Bemutatkozás (köszönési formák, illemszabályok)		
Ismerkedés a köszönési formákkal. Bemutatkozás, <i>ismert személyek bemutatása</i> . Párbeszéd kezdeményezése (kérdés és válaszolás gyakorlása).	A köszönési formák gyakorlása. Válaszolás köszönésre. Bemutatkozás felnőtteknek, egykorúaknak. Párbeszéd kezdeményezése (önálló kérdés és válaszolás gyakorlása).	Köszönés felnőtteknek, gyerekeknek. Válaszolás köszönésre. Bemutatkozás felnőtteknek, kortársaknak. Osztálytárs bemutatása felnőtteknek, gyerekeknek. Párbeszéd kezdeményezése (önálló kérdés és válaszolás gyakorlása).
2. Család		
Képek, kérdések segítségével önmaguk és családtagjaik bemutatása, feladataik, munkájuk ismertetése.	Képek, kérdések segítségével a család tagjainak bemutatása, mai és régebbi munkájuk ismertetése, felsorolása.	Képek, kérdések segítségével a család tagjainak bemutatása, a maguk és mások kötelességeinek, tevékenységeinek felsorolása, elmesélése, beszélgetés arról, hogyan segíthetnek egymásnak.
3. Vásárlás		
Eljátszása és elmesélése annak, mit és <i>hol</i> vásárolnak.	Felsorolása és elmesélése annak, mit vásároltak ők maguk, mit a szülei a boltban.	Felsorolása és elmesélése annak, mit vásárolhatunk a boltban, <i>piac</i> on, <i>áruházban</i> ...
4. Iskola, tanulás		
A taneszközök neveinek megismerése, elsajátítása, gyakorlása. <i>Ismerkedés a színekkel, a színek megnevezése.</i> Az iskola helyiségeinek megnevezése. <i>A mennyiséget jelölő szerkezetek megismerése és gyakorlása.</i> <i>A számlálás gyakorlása.</i>		
5. Ünnepek, szokások		
<i>Beszélgetés a Téliapóról, a karácsonyról, az ajándékozás örömeiről, a születésnapról, a farsangról, az ünnepek tartozékairól, az öltözködésről általában.</i>		
6. Szabadidő		
<i>Járművek és gyalogosok közlekedésének, a villanyrendőr működésének a megfigyelése.</i> <i>A felkelés utáni, az étkezés előtti, alatti és utáni teendők felsorolása, leírása.</i>		
Képek, kérdések segítségével különböző szabadidős tevékenységek felsorolása. A reggeli ébredéssel kapcsolatos szavak, kifejezések gyakorlása, cselekvéssorok kialakítása (pl.:	Kérdések segítségével annak elmesélése, ki mit csinál(t) otthon, a szünetben, szabadidőben, kint a szabadban. Cselekvéssorok kialakítása jelen és múlt időben, egyes szám 1. és	Képek, kérdések segítségével különböző szabadidős tevékenységek elmondása (pl. gyűjtés, kerékpározás, kertészkedés, kirándulás). Az előző napi tevékenység

felkelek, az ajtóhoz megyek, kinyitom az ajtót, kimegyek, szaladok.).	3. személyben.	leírása <i>Mit csináltam tegnap?</i> címmel. Egyes tevékenységek imitálása. Cselekvéssorok kialakítása jelen és múlt időben.			
7. Évszakok, időjárás, idő Ismerkedés az év, a hónapok, az évszakok nevével, illetve az évszakokhoz kapcsolódó játékokkal. Gyümölcsök, őszi termékek megfigyelése és megnevezése. Leírása annak, milyen az ősz (a tél, a nyár, a tavasz), mi történik a természetben, a mezőn, a kertben ősszel (télen, tavasszal, nyáron). Az évszakok és az öltözködés kapcsolatának megbeszélése. <table border="1" data-bbox="181 645 1410 1055"> <tr> <td data-bbox="181 645 592 1055">Ismerkedés a napok, napszakok, évszakok nevével és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységekkel.</td> <td data-bbox="592 645 1002 1055"> <i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, télen, nyáron, tavasszal, ősszel, tegnapelőtt, holnapután</i> szavak gyakorlása. <i>A napok neve toldalék nélkül és toldalékkal (a napok neve a mikor? kérdésre).</i> <i>A Hány óra van?</i> kérdésre felelő mondat szerkezetek megismerése és gyakorlása. <i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, otthon</i> szavak gyakorlása mondatokban. </td> <td data-bbox="1002 645 1410 1055">Az időperiódusok ismétlése, gyakorlása az évtől kezdve a hónapokon keresztül az óráig. A téli, nyári, őszi, tavaszi hangulat leírása képek, kérdések segítségével.</td> </tr> </table>			Ismerkedés a napok, napszakok, évszakok nevével és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységekkel.	<i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, télen, nyáron, tavasszal, ősszel, tegnapelőtt, holnapután</i> szavak gyakorlása. <i>A napok neve toldalék nélkül és toldalékkal (a napok neve a mikor? kérdésre).</i> <i>A Hány óra van?</i> kérdésre felelő mondat szerkezetek megismerése és gyakorlása. <i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, otthon</i> szavak gyakorlása mondatokban.	Az időperiódusok ismétlése, gyakorlása az évtől kezdve a hónapokon keresztül az óráig. A téli, nyári, őszi, tavaszi hangulat leírása képek, kérdések segítségével.
Ismerkedés a napok, napszakok, évszakok nevével és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységekkel.	<i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, télen, nyáron, tavasszal, ősszel, tegnapelőtt, holnapután</i> szavak gyakorlása. <i>A napok neve toldalék nélkül és toldalékkal (a napok neve a mikor? kérdésre).</i> <i>A Hány óra van?</i> kérdésre felelő mondat szerkezetek megismerése és gyakorlása. <i>A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, otthon</i> szavak gyakorlása mondatokban.	Az időperiódusok ismétlése, gyakorlása az évtől kezdve a hónapokon keresztül az óráig. A téli, nyári, őszi, tavaszi hangulat leírása képek, kérdések segítségével.			
8. Lakóhely, otthon <table border="1" data-bbox="181 1093 1410 1424"> <tr> <td data-bbox="181 1093 592 1424">Ismerkedés az állatok, a zöldségek és a gyümölcsök neveivel.</td> <td data-bbox="592 1093 1002 1424">Ismerkedés a falusi életmóddal: állatok, növények, eszközök, gépek, munkálatok megnevezése. A virágok neveinek megismerése, gyakorlása.</td> <td data-bbox="1002 1093 1410 1424">Az <i>állam, város, falu, út, utca</i> fogalma. A lakóhely bemutatása. A pedagógus kérdései segítségével állatok tulajdonságainak, gondozásának leírása. Állatnevek gyűjtése.</td> </tr> </table>			Ismerkedés az állatok, a zöldségek és a gyümölcsök neveivel.	Ismerkedés a falusi életmóddal: állatok, növények, eszközök, gépek, munkálatok megnevezése. A virágok neveinek megismerése, gyakorlása.	Az <i>állam, város, falu, út, utca</i> fogalma. A lakóhely bemutatása. A pedagógus kérdései segítségével állatok tulajdonságainak, gondozásának leírása. Állatnevek gyűjtése.
Ismerkedés az állatok, a zöldségek és a gyümölcsök neveivel.	Ismerkedés a falusi életmóddal: állatok, növények, eszközök, gépek, munkálatok megnevezése. A virágok neveinek megismerése, gyakorlása.	Az <i>állam, város, falu, út, utca</i> fogalma. A lakóhely bemutatása. A pedagógus kérdései segítségével állatok tulajdonságainak, gondozásának leírása. Állatnevek gyűjtése.			
9. Sport, egészséges életmód Az egészséges életmód fontossága. A tisztálkodás eszközeinek megnevezése. A tornázás és a személyi tisztaság fontossága. Képek, bábok segítségével ismerkedés a ruhadarabok, lábbelik nevével. <table border="1" data-bbox="181 1630 1410 1877"> <tr> <td data-bbox="181 1630 592 1877"></td> <td data-bbox="592 1630 1002 1877"></td> <td data-bbox="1002 1630 1410 1877">A sport, a pihenés és az alvás fontossága a gyermekek életében. A testrészek megnevezése. Beszélgetés a rendről és a tisztaságról.</td> </tr> </table>					A sport, a pihenés és az alvás fontossága a gyermekek életében. A testrészek megnevezése. Beszélgetés a rendről és a tisztaságról.
		A sport, a pihenés és az alvás fontossága a gyermekek életében. A testrészek megnevezése. Beszélgetés a rendről és a tisztaságról.			
10. Hobbi, játékok Énekek, játékok, társasjátékok bemutatása, ismétlése, gyakorlása. A közös játék öröme. Ismerkedés a különböző játékok neveivel.					

A játékszabályok elsajátítása és fontossága.		A szabadidő változatos eltöltése: játék, szórakozás, sport, olvasás. Az én hobbim. Szakköri munka. Újabb játékok és játékszabályok elsajátítása, a szabályok fontossága.
11. Irodalom (dalok, versek, mondókák, mesék)		

3.1.7 Javasolt művészi szövegek és rajzfilmek

1. osztály	2. osztály	3. osztály
Vers		
Osváth Erzsébet: Útra kel egy falevél Weöres Sándor: Kert, Tél, Olvadás Sarkady Sándor: Télapó Tolsztoj: A répa Móricz Zsigmond: A török és a tehének Ágai Ágnes: Maradj, fogd a kezem	Károlyi Amy: Koránkelő Karcsi Nemes Nagy Ágnes: A csiga, Labda Kiss Dénes: Labdajáték Weöres Sándor: Bodri, Birkaiskola, Suttog a fenyves Móricz Zsigmond: Iciri-piciri Zelk Zoltán: Tavaszi dal, Téli fák	Kormos István: Szaladós vers Zelk Zoltán: A kis kertész; Gólya, gólya Varga József: A kis iskolás Weöres Sándor: Száncengő, Fut, robog a kicsi kocsi, A fecske, De jó a dió Nemes Nagy Ágnes: Nyári vers Gyurkovics Tibor: Iskolahívogató (részlet) Petőfi Sándor: Anyám tyúkja Szabó Lőrinc: Esik a hó
Népdalok, kiszámolók		
Lépem - lopom, Megy a gőzös, Egyszer volt egy kemence, Bújj, bújj, zöld ág, Nyuszi ül a fűben, Egy, kettő, három, négy ..., Tekeredik a kígyó, Erre csörög	Gyerekek, gyerekek, szeretik ..., Hátamon a zsákom, Süt a mama, Jár a baba, Ég a gyertya, Csip-csip csóka	Megy a kocsi, Szegény legény, Lementem a pincébe, Csiga-biga, gyere ki, Nyuszi, nyuszi, nyulacskám, Hol jártál báránykám
Epika		
Grimm: Jancsi és Juliska, Piroska és a farkas, A farkas és a hét kecskegida V. Szutyejev: A három kiscica Varga Katalin: A kesztyű, A három pillangó Bence Utrosa Gabriella: Ha nagy leszek ...; Hangyácska, bangyácska eltéved Ela Peroci: Papucskok Magyar népmesék:	Grimm testvérek: Hamupipőke, Csipkerózsika V. Szutyejev: A kiséger meg a ceruza Fehér Klára: Kulcs, A csodálatos radírgumi Mészöly Miklós: A kiskutya meg a szamár Magyar népmesék: A tücsök és a hangya, Bodri meg a szamár,	Grimm testvérek: A békakirály, Hófehérke és a hét törpe H. C. Andersen: A császár új ruhája, Hüvelyk Matyi Bence Utrosa Gabriella: Kivel alusznak a macik?, Csavargó betűk Puskin: A kis fa Marék Veronika: Cicaiskola, Mi volt a táskában? Rónay György: A pórul járt kutya

A kismalac és a farkasok, Ki a veszélyesebb?, A gomba alatt	Az állatok vitája, A róka és a gólya	Fehér Klára: A foghúzás Magyar népmesék: A kismalac és a farkasok, Osztokodik a róka, Az égig érő mesefa, Afrikai népmese: A nyúl meg az árnyéka
Rajzfilmek		
Pom-pom meséi; Dr. Bubó; Vili, a veréb; Süsü, a sárkány; Vízipók-csodapók; Mesék a Futrinka utcából; magyar népmesék; állatmesék.		

3.2 Második nevelési-oktatási szakasz

3.2.1 Beszédértés, beszéd

Fejlesztési célok

A tanulók:

- gazdagítsák szókincsüket,
- fejlesszék a párbeszédekben való részvétel képességét,
- használják a megfelelő udvariassági formákat,
- fejlesszék a mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó rövidebb szövegek értésének és alkotásának képességét,
- fejlesszék a rövid irodalmi szövegek (vers, mese) befogadásának képességét.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

4. osztály	5. osztály	6. osztály
A tanulók: • megfelelően reagálnak a tanórai tevékenységekhez kapcsolódó szóbeli közlésekre beszéddel és cselekvéssel, • használják a megfelelő udvariassági formákat (köszönés, bemutatkozás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, <i>útbaigazítás</i>, születésnap gratuláció, jókívánság kifejezése, egyszerűbb dolgok vásárlása), • mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó rövidebb szövegeket hallgatnak meg, kikeresik a fontos adatokat, • bemutatnak személyeket, állatokat és tárgyakat, • elmesélik élményeiket, • részt vesznek a tanult témakörökhöz kapcsolódó beszélgetésekben, • képekről mondatokat, <i>egyszerű szöveget alkotnak</i>,		

• megoldanak egyszerű szóbeli feladatokat, • különböző beszédhelyzetekben egyszerű információkat kérnek és adnak, • <i>beszélgetnek az emberek közti különbségekről, más kultúrákról, nyelvekről,</i>	• kulcsszavak segítségével beszélgyakorlatokat készítenek az adott témakörökhöz kapcsolódva, kifejtik véleményüket, • beszélnek terveikről, kívánságaikról,
• fejlesztik fonetikai készségüket (helyes hanglejtés, hangsúly, helyes ritmus), • mondókákat, dalokat, verseket, meséket, mondákat, <i>rövidebb elbeszéléseket</i> hallgatnak meg, • magyar és szinkronizált gyermekfilmeket és rajzfilmeket tekintenek meg, • tanítói segítséggel megállapítják a témát, a szereplőket, a helyet, az időt, • válaszolnak a szöveg (rajzfilm, film) tartalmára vonatkozó kérdésekre, <i>maguk is tesznek fel kérdéseket,</i> • a szöveg eseményeit időrendbe állítják, • saját szavaikkal leírják a szövegben szereplő személyeket, állatokat, <i>helyeket,</i> • <i>elképzelik a szöveg másféle befejezését vagy folytatását,</i> • megkülönböztetik a verset és mesét,	• elmondják a szöveg tartalmát, • <i>kifejtik véleményüket a hallott szövegről,</i>
• <i>dramatikus játékkal ismert történetet mutatnak be,</i> • rövid szövegrészleteket, dalokat, mondókákat, verseket mondanak el memoriterként, • beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.	

3.2.2 Olvasás

Fejlesztési célok

A tanulók:

- életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb irodalmi és nem irodalmi szövegek kapcsán fejlesszék a néma és hangos értő olvasást,
- sajátítsák el a tömörítés képességének alapjait (mese, rövid elbeszélés tartalmának összefoglalása).

Tanítási tartalmak és tevékenységek

4. osztály	5. osztály	6. osztály
A tanulók: • mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó ismeretterjesztő és köznapi szövegeket (különböző leírások, meghívó, e-mail, SMS-üzenet, rövidebb levél, igazolás, étlap, belépőjegy, <i>menetrend, használati utasítás, recept, plakát, tájékoztató, műsorújság...</i>) olvasnak némán és hangosan,		

- többszöri olvasás után megértik a szöveg tartalmát,
  - megkeresik a legfőbb információkat,
  - megjelölik az ismeretlen szavakat, *a kétnyelvű szótár segítségével megkeresik azok jelentését,*
  - megoldják a szöveggel kapcsolatos feladatokat,
  - mondókákat, dalokat, verseket, meséket, mondákat *és elbeszéléseket* olvasnak hangosan és némán,
  - felfogják az irodalmi szöveg globális jelentését, az ismeretlen szavakra rákérdeznek, vagy *megkeresik őket a szótárban,*
  - kérdések segítségével megállapítják a szereplőket, a helyet és az időt,
  - képek vagy kérdések segítségével megállapítják az események sorrendjét,
  - képek vagy kérdések segítségével többszöri olvasás után elmondják a szöveg rövid tartalmát,
  - *megfogalmazzák az olvasottakhoz kapcsolódó élményeiket,*
  - felismerik a meseelemeket (mesekezdes, befejezés, meseszereplők, csodás elemek, meseszámok),
- önállóan megállapítják az események sorrendjét a szövegben,
  - többszöri olvasás után önállóan elmondják a szöveg rövid tartalmát,
  - rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek,
  - megkülönböztetik a mesét, a mondát és *az elbeszélést,*
  - házi olvasmányként önállóan elolvasnak/feldolgoznak néhány mesét vagy elbeszélést
- megállapítják a vers szerkezetét (versszakok, verssorok),
  - megkeresik a rímet, *maguk is alkotnak rímelő szavakat,*
  - szereposztás szerint párbeszédes szövegeket olvasnak,
  - *különbséget tesznek a pozitív és negatív értékek közt.*

3.2.3 Írás

Fejlesztési célok

A tanulók:

- sajátítsák el az eszközzintű írás készségét,
- egyszerűbb elbeszélő és leíró szövegek, valamint köznapi szövegtípusok írásával fejlesszék a szövegalkotási készségüket,
- fejlesszék helyesírási készségüket, ügyelve a tetszetős írásra is.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

4. osztály	5. osztály	6. osztály		
A tanulók: • mondatokat bővítenek írásban, • táblázatokat töltenek ki, • pótolják a szövegek hiányzó részeit, • 3–4 összefüggő mondatot írnak megadott témakörben,			• minta alapján leírják önmagukat, kedvenc állatukat, <i>lakóhelyüket</i>, • képeslapot, meghívót, <i>igazolást</i> írnak,	• minta alapján leírják családtagjaikat, barátjukat, ismert tárgyat, • kulcsszavak segítségével egyszerű, rövid eseménysort írnak, • köznapi párbeszédű szövegeket írnak, • megadott szempontok és adatok alapján rövid, egyszerű szövegeket írnak (képeslap, rövidebb levél, e-mail, sms-üzenet, <i>útbaigazítás</i>, plakát), • <i>szótár segítségével rövidebb 4–5 mondatos egyszerű szöveget fordítanak magyar nyelvre,</i>
• <i>alkalmazzák a tanult helyesírási tudnivalókat,</i> • <i>felszólításra kijavítják helyesírási és nyelvhelyességi hibáikat.</i>				

3.2.4 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek

Fejlesztési célok

A tanulók:

- új szavak tanulásával és szóképzéssel gazdagítsák szókincsüket,
- bővítsék nyelvi-nyelvtani ismereteiket,
- fejlesszék nyelvhasználati és helyesírási készségüket: tudjanak betűrendbe állítani, elválasztani, jelöljék írásban a magán- és mássalhangzók időtartamát, a *j* hang kétféle jelölését.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

4. osztály	5. osztály	6. osztály
- A tanulók: - szókincsgyapító gyakorlatokat végeznek, szóképzéssel szavakat alkotnak, - szösszetétellel új szavakat alkotnak, - megneveznek tárgyakat, jelenségeket, élőlényeket, gondolati dolgokat egyes és többes számban, - használják a tárgyragot, - ellátják határozóragokkal a főneveket (hely-, idő-, eszköz-, társ-, mód-, ok-, cél- és részeshatározó), - használják a birtokjeles főneveket a birtokviszony kifejezésére, - megkülönböztetik a köznevet és a tulajdonnevet, - megismerik a tulajdonnév fajtáit (személynév, állatnév, földrajzi név, intézménynév, címek, márkanevek), - megnevezik a környezetük személyeinek, tárgyainak tulajdonságait, ki tudják fejezni a különbségeket a melléknév fokozásával, - ellentétes jelentésű melléknveket keresnek, - főnévből melléknvet képeznek (főnév + -s, főnév + -i, főnév + -tlan, -tlen), - használják a személyes névmásokat és azok ragos alakjait, - használják a birtokos névmásokat (<i>enyém, tied ...</i>), - használják a kérdő névmásokat és a mutató névmások tárgyragos és <i>határozóragos</i> alakjait, - használják a kötőszóként használatos leggyakoribb vonatkozó névmásokat, - számmal és betűkkel írt számnévvel kifejezik dolgok mennyiségét, sorban elfoglalt helyét, részét, - tudnak kelteztést írni, - megfelelően toldalékolják a számneveket, - ragozzák az igéket jelen, múlt és jövő időben, kijelentő módban, alanyi ragozásban, - továbbá felszólító módban, tárgyias ragozásban, - fokozatosan egyre több igekötőt kapcsolnak az igékhez, - megismerik a főnévi igenevet, <i>használják a célhatározó kifejezésére,</i> - megismerik a folyamatos melléknévi igenevet és annak képzését, - megismerik a határozói igenevet, használják az állapothatározó kifejezésére, - mondatokat alkotnak a megismert mondatmodellek alapján, illetve gyakorolják a korábban tanultakat, - alkalmazzák az egyeztetés egyszerűbb eseteit, - a mondatalkotásban gyakorolják a fogalomhordozó és viszonyjelölő szavak, szerkezetek használatát,		

- használják a névutókat és azok *személyragos alakjait*,
- fokozatosan megismerik és használják a tagmondatokat összekötő kötőszavakat (*és, de, hogy, aki, ami, amikor, ahol...*),
- fokozatosan újabb *módosítószókat* ismernek meg és használják,
- gyakorolják a vonzatos szerkezetek használatát,
- gyakorolják a kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító és felkiáltó mondatok helyes intonációját;
- fejlesztik helyesírási készségüket:
  - megtanulnak betűrendbe állítani,
  - szótagolnak,
  - elsajátítják és gyakorolják az elválasztás szabályait,
  - gyakorolják a tulajdonnevek helyesírását,
  - gyakorolják a magán- és mássalhangzók időtartamának jelölését a begyakorolt szavakban,
  - gyakorolják a *j* hang kétféle jelölését a begyakorolt szavakban,
  - gyakorolják az egybe- és különírás egyszerűbb eseteit.

3.2.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

• A tanulók a könyvtárban önállóan keresnek magyar könyveket, folyóiratokat, • fejlesztik a számítógép és az internet használatának képességét nyelvtudásuk elmélyítése céljával (meséket, verseket, dalokat hallgatnak meg; feladatokat oldanak meg; mondatokat, szövegeket írnak), • <i>fokozatosan önállóan használják a szlovén–magyar és a magyar–szlovén szótárt,</i>	• tanári segítséggel használják a diák helyesírási szótárt,	• tanári segítséggel használják a szinonimaszótárt.

3.2.6 Témakörök

1. Én és a külvilág (az interakció gyakorlása különböző beszédhelyzetekben, pl. a postán, az orvosnál, a könyvtárban, közlekedési eszközön, színházban)
2. Család, rokonság (a családtagok megnevezése, foglalkozásaik, családi ünnepek, anyák napja)
3. Az én világom (barátok, barátság, *példaképek*; kedvenc háziállatok)
4. Ünnepek, szokások (Mikulás, karácsony, újév, farsang, húsvét, *anyák napja*, népi hagyományok; állami ünnepek, nemzeti ünnep)
5. Lakóhely, haza (utca, város, falu, lakosság, tevékenységek, nevezetességek; nyelv, földrajzi, *történelmi, néprajzi* és kulturális jellemzők)
6. Napi tevékenységek (iskola, tanulás, munka, kötelesség, házimunka, étkezés)
7. Vásárlás (bevásárlás, üzletfajták, különböző árucikkek, mennyiségek, árak, pénznemek)
8. Az egészséges életmód (táplálkozás, sport, mozgás, kikapcsolódás)
9. Szabadidő, sport (hobby, játék, rossz szokások, hasznos időtöltés; rekreáció, sportágak)

10. Évszakok (állatok, növények, tevékenységek, öltözködés, időjárás)
 11. Tudomány, technika (szerkezetek, vívmányok, tudósok)
 12. Irodalom (versek, mondókák, mesék, mondák, elbeszélések)

3.2.7 Javasolt művészi szövegek és rajzfilmek, filmek

4. osztály	5. osztály	6. osztály
Vers		
Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz, Titkos út Pittler Vilma: Saláta Sára (részlet) Weöres Sándor: Száncsengő, Kutyatár, Vásár, Bodri Gazdag Erzs: Hőember (részlet) Zelk Zoltán: Tavasz dal Varga József: Egérbolt	Kormos István: Vackor a Balatonon Gazdag Erzs: A bohóc köszöntője, Konyhai bál Takáts Gyula: Szüreti vers Weöres Sándor: Jön a tavasz, Pletykázó asszonyok, Buba éneke, Ha a világ rigó lenne, Égi csikón léptet a nyár, A birka-iskola Csanádi Imre: Őszköszöntő Zelk Zoltán: Este jó, este jó Csoóri Sándor: Farsangi kutyabál Szabó Lőrinc: Nyitnikék, Vakáció előtt Varga József: A spenót	Petőfi Sándor: Itt van az ősz, itt van újra, István öcsémhez (részlet) Gazdag Erzs: Ákom-bákom hadsereg Kányádi Sándor: Eljött a szüret Hárs László: A térkép Tamkó Sirató Károly: Eszkimóka, Apróhirdetés; Országjárás Kassák Lajos: A századik évforduló Börcsök Mária: Mindenki mást csinál Nemes Nagy Ágnes: A titkos út Rigó Béla: Tündérelenőrző Zalán Tibor: Gomurka bácsi tilalmái Kis Benedek: A tenger csöppjének dala Weöres Sándornak Szúnyogh Sándor: Bodri és a fogkefe
Népdalok		
Érik a szőlő, Teríti a lány a vásznat, Karádi falu végén, Kis kece lányom	Badacsonyi szőlőhegyen, Erdő mellett nem jó lakni, Árkot ugrott a szúnyog ..., Gólya, gólya, hazaszállj!, Gólya, gólya, gilice, Ki lányát vetted el?	Madárka, madárka, Hej, halászok, halászok
Epika		
Népmesék: Az égig érő mesefa, A két kiskecske, Ki a veszélyesebb? A csodafazék, Népmondák: Mátyás, az igazságos, Egyszer volt Budán kutyavásár A tölgyfa születésnapja (Zelk Zoltán nyomán) Móra Ferenc: A Mitvisz és a fiai	Népmesék: A holló és a róka, Három kívánság, A négy vándor Népmondák: A balatoni kecskeköröm, Mátyás király és a szőlőmunkások, Móra Ferenc: Nagypó, A szánkó Bence Utrosa Gabriella: Egy kis makk története, Varga József: Az elvarázsolt tündér	Népmesék: Az olvasó medve, Ilók és Milók, A vörös tehén, Betyár volt-e Cigány Jóska?, Az öreg halász és a nagyravágyó felesége Népmondák: Mátyás bolondja, Mátyás király és az okos lány Szép Ernő: Okos Katica Benedek Elek: A só, A kis gömböc Gárdonyi Géza: Marci vacsorája Bence Utrosa Gabriella: Ki lakik a sötétben? Andersen: A rút kiskacsa

		Grimm: A kis gyufaáru slány A pásztorfiú és az óriás
Rajzfilmek és gyermekfilmek		
Ludas Matyi; Vuk; Szaffi; Kockásfü lű nyúl; Mekk Elek; Frakk, a macskák réme; Gusztáv; Mesék Mátyás királyról; Három szabólegények; Tündér Lala		

3.3 Harmadik nevelési-oktatási szakasz

3.3.1 Beszédértés, beszéd

Fejlesztési célok

A tanulók:

- gazdagítsák szókincsüket,
- értsék meg a magyar nyelvű óravezetést, értelemszerűen vegyenek részt a tanórai interakcióban,
- fejlesszék a párbeszédekben való részvétel képességét,
- használják a mindennapi konkrét szituációkban az udvariassági formákat, a megfelelő nyelvi fordulatokat,
- fejlesszék a mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó szövegek értésének és alkotásának képességét,
- fejlesszék az irodalmi szövegek befogadásának képességét,
- törekedjenek a köznyelvi kiejtés, a helyes hanglejtés és hangsúly használatára.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

7. osztály	8. osztály	9. osztály
A tanulók:		
• a tananyagra vonatkozó beszélgetésekben, kérdésekben kikövetkeztetik az ismeretlen szavak jelentését, • használják a mindennapi konkrét szituációkban (találkozás, elbúcsúzás, telefonálás, vásárlás, gratuláció stb.) az udvarias formákat, megfelelő nyelvi fordulatokat, • részt vesznek a mindennapi élethelyzetekhez és a tanult témakörökhöz kapcsolódó párbeszédekben, szerepjátékokban; alkalmazkodnak a beszédhelyzethez és a beszélgetőpartnerhez, • megtekintenek/meghallgatnak televíziós/rádiós <i>interjút</i>, időjárás-jelentést, reklámot, hírműsort és ismeretterjesztő műsort, • megértik a hallott szövegek lényegét, megkeresik bennük a számukra fontos adatokat, • megoldják a hallott/látott szövegre vonatkozó szövegértési feladatokat, • beszédgyakorlatokat készítenek a tanult és szabadon választott témakörökben (pl. kiselőadás), a bemutatást különböző módon és eszközökkel teszik szemléletesebbé, pl. PowerPoint, kamerafelvétel, hangfelvétel, plakát; válaszolnak az esetleges kérdésekre, véleményüket megindokolják;		

- gyakorolják a helyes kiejtést, hangsúlyt és hanglejtést,
- felkészülnek a hallott irodalmi szöveg befogadására (személyes élmények, előismeretek stb.),
- figyelmesen meghallgatják a szöveget, illetve megtekintik az előadást vagy filmet,
- megállapítják a témát, a helyszínt, az időt és a szereplőket, felfogják a cselekményt, elmondják a szöveg tartalmát,
- megoldják a szöveggel kapcsolatos szóbeli és írásbeli feladatokat,
- felfogják a vers témáját, érzékelik a hangulatát,
- kifejezik véleményüket a hallott, ill. látott műről, előadásról,
- memoritereket mondanak el (vers, szövegrészlet), részt vesznek dramatizálásban,
- – beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.

3.3.2 Olvasás

Fejlesztési célok

A tanulók:

- életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb irodalmi és nem irodalmi szövegek kapcsán fejlesszék a néma és hangos értő olvasás képességét,
- különböztessék meg az irodalmi és nem irodalmi szövegeket, a verset és a prózát,
- tudják kikövetkeztetni, illetve szótár segítségével megkeresni az ismeretlen szavak jelentését,
- irodalmi szövegek olvasása során gazdagítsák érzelmi és élményvilágukat,
- fejlesszék véleménykifejtési készségüket.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

7. osztály	8. osztály	9. osztály
A tanulók: • mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai és köznapi szövegeket (interjú, <i>riport</i>, időjárás-jelentés, reklám, hirdetés, e-mail, sms-üzenet, magánlevél, <i>étlap</i>, belépőjegy, tájékoztató, használati utasítás, önéletrajz, plakát ...) olvasnak, • az adott szövegben tájékozódnak, megértik és kikeresik a szöveg lényeges információit, • megoldják az olvasott szöveggel kapcsolatos írásbeli és szóbeli feladatokat, • szótár segítségével megkeresik az ismeretlen szavak jelentését, • megállapítják a szöveg műfaját, • kiselőadás vagy beszámoló készítéséhez különböző nyomtatott és elektronikus (internet) szövegekben keresve megtalálják a szükséges információkat, és azokat megfelelően felhasználják, • gyakorolják a hangos olvasást, ügyelve a helyes ejtésre, hangsúlyra és hanglejtésre;		

- felkészülnek az olvasott irodalmi szöveg befogadására (személyes élmények, előismeretek stb.),
- megértik az olvasott irodalmi szöveg (vers, *elbeszélő költemény*, regényrészlet, elbeszélés, napló stb.) lényegét, üzenetét,
- megállapítják a témát, a helyszínt, az időt és a szereplőket, felfogják a cselekményt, elmondják a szöveg tartalmát,
- *jellemzik a szereplőket*,
- *különbséget tesznek a pozitív és negatív értékek közt*,
- rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek,
- felfogják a vers témáját és *hangulatát*, felismerik a versszakokat és a rímet,
- kifejezik véleményüket az olvasott szövegről, és azt megindokolják ,
- megtanulnak verseket és prózai szövegrészleteket, részt vesznek az olvasott mű dramatizálásában,
- házi olvasmányként rövid ifjúsági regényeket, ifjúsági regényrészleteket, elbeszéléseket olvasnak,
- gyakorolják a kifejező olvasást,
- beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.

3.3.3 Írás

Fejlesztési célok

A tanulók:

- elbeszélő és leíró szövegek, valamint köznapi szövegtípusok írásával fejlesszék a szövegalkotási készségüket,
- tudjanak kitölteni egyszerűbb nyomtatványokat,
- tudjanak rövidebb szövegeket fordítani szlovén nyelvről magyarra, és fordítva,
- fejlesszék írásbeli fogalmazási készségüket és kreativitásukat,
- tudják írásban megfogalmazni véleményüket és érzelmeiket,
- fejlesszék helyesírási készségüket, ügyelve a tetszetős írásra is.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

7. osztály	8. osztály	9. osztály
A tanulók: • megismert műfajú szövegeket (interjú, <i>riport</i>, <i>időjárás-jelentés</i>, filmismertető, könyvismertető, reklámhirdetés, magánlevél, e-mail, recept, önéletrajz) alkotnak, ügyelve a műfaji és egyéb követelményekre, • köznapi párbeszédes szövegeket írnak, személy-, állat-, tárgy- és tájleírást készítenek, • összegyűjtik a szükséges adatokat, megfelelően tagolják a szöveget, • táblázatokat töltenek ki, szövegeket egészítenek ki, • különböző nyomtatványokat (pl. megrendelőlap, postai utalvány, jelentkezési lap) töltenek ki,		

- használják az egynyelvű és kétnyelvű szótárakat,
- ismert témájú rövid szövegeket fordítanak szlovénról magyar nyelvre, és fordítva;
- leírják az olvasott vagy látott művek tartalmát,
- az olvasott vagy látott mű kapcsán elbeszélő fogalmazást, leírást és jellemzést írnak, illetve *kreatív jellegű szövegeket* (pl. más befejezés) *alkotnak*,
- megadott szempontok szerint beszámolnak házi olvasmányaikról.

3.3.4 Nyelvi-nyelvtani ismeretek és készségek

Fejlesztési célok

A tanulók:

- új szavak tanulásával, szóképzéssel és szóösszetétellel gazdagítsák szókincsüket,
- bővítsék nyelvi-nyelvtani ismereteiket,
- fejlesszék nyelvhasználati és helyesírási készségüket.

Tanítási tartalmak és tevékenységek

7. osztály	8. osztály	9. osztály
A tanulók: • megkülönböztetik a hosszú és rövid magánhangzókat és mássalhangzókat, • alkalmazzák a magán- és mássalhangzótörvényeket (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás), • gyakorolják szavak és szó szerkezetek hangsúlyozását, a megfelelő hanglejtést, • cselekvést, történést, állapotot, létezést fejeznek ki mindhárom időben és mindhárom módban, • ismerik és alkalmazzák az iktelen és ikes igék ragozását, a <i>rendhagyó igék</i> (az <i>-s, -sz, -z, -t</i> végű igék) ragozását is, kijelentő és felszólító módban, • megkülönböztetik az alanyi és a tárgyias ragozást, beleértve a <i>-lak/-lek</i> személyrag használatát, • használják a cselekvő, műveltető és ható igéket, tudnak ilyeneket képezni, • főnévből és melléknévből igét képeznek, • igekötőket használnak az ige jelentésének megváltoztatására, • <i>alkalmazzák az igekötős igékre vonatkozó helyesírási tudnivalókat</i>, • megneveznek élőlényeket, élettelen tárgyakat, gondolati dolgokat egyes és többes számban, • a főneveket ellátják birtokos személyjelekkel, a legalapvetőbb ragokkal és névutókkal, • főnévből, melléknévből, igéből főneveket képeznek, • alkalmazzák a köznevek és tulajdonnevek írására vonatkozó helyesírási szabályokat, • megnevezik személyek, tárgyak, dolgok tulajdonságát, valahova tartozását egyes és többes számban, fokozzák a mellékneveket, • főnévből és igéből melléknevet képeznek, • <i>alkalmazzák a melléknévre vonatkozó helyesírási tudnivalókat</i> (<i>-ú, -ű, -bb</i>; az <i>-i</i> képzős melléknevek),		

- megjelölik főnévvel megnevezett személyek, dolgok, fogalmak számát, mennyiségét (tőszámnév, törtszámnév) vagy sorban elfoglalt helyét (sorszámnév),
- megkülönböztetik a határozott és a határozatlan számneveket, használják a leggyakoribb határozatlan számneveket,
- ellátják a számneveket toldalékokkal (-s, -an/-en, -án/én, -szor/-szer/-ször, -kor, -ban/-ben, -tól/-től, -ig),
- *alkalmazzák a számnevekre vonatkozó helyesírási tudnivalókat (a tőszámnévek írása 10 000-ig, dátum),*
- ismerik és használják a névmások fajtáit (személyes, visszaható, kölcsönös, birtokos, mutató, kérdő),
- használják a személyes névmások különböző határozós alakjait,
- főnévi, melléknévi és határozói igeneveket képeznek, megfelelően alkalmazzák azokat a mondatban,
- ismerik és használják a gyakori határozószókat (hely, idő, mód),
- megkülönböztetik a határozott és a határozatlan névelő funkcióját,
- megfelelően használják a határozott és a határozatlan névelőt,
- ismerik és alkalmazzák a gyakori névutókat,
- ismerik és *használják* a névutók irányhármasságát,
- ismerik és használják a gyakoribb alá- és mellérendelő kötőszavakat,
- szócsaládokat képeznek, szóképzéssel és szóösszetétellel új szavakat alkotnak,
- megkeresik és használják szavak rokon és ellentétes jelentésű megfelelőjét,
- megkülönböztetik a többjelentésű szavak jelentéseit,
- tudnak a mondatrészekre kérdezni, tudnak tőmondatot bővíteni,
- tudnak szó szerkezeteket alkotni,
- alkalmazzák a magyar szórend szabályait,
- használják a mondatvégi írásjeleket a kijelentő, kérdő, *óhajtó, felkiáltó és felszólító* mondatokban,
- mellérendelt (kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó) és alárendelt (alanyi, tárgyi, hely- és időhatározói, mód- és állapothatározói, minőség- és mennyiségjelzői, birtokos jelzői mellékmondatok) összetett mondatokat alkotnak, egészítenek ki,
- *megfelelő utalószavakat és kötőszavakat alkalmaznak a mondatalkotásban,*
- *alkalmazzák az írásjeleket az összetett mondatok végén,*
- megismerik a szövegszerkesztés követelményeit, megfelelően tagolják a szövegeket,
- gyakorolják a megfelelő címadást, illetve a címnek megfelelő szövegalkotást,
- *tudnak a szövegben megfelelően vissza- és előreutalni,*
- gyakorolják a szövegkohézió megteremtését,
- különböző szövegtípusokat (elbeszélő fogalmazás, jellemzés, leírás; magánlevél, napló; meghívó, *igazolás*, értesítés; önéletrajz; hír, interjú, reklám, apróhirdetés, ismertető, *idegenforgalmi tájékoztató, időjárás-jelentés; útbaigazítás*) alkotnak,
- alkalmazzák a kis és a nagy kezdőbetű használatának szabályait (kis kezdőbetű: ünnepek, népek, nemzetek nevei; nagy kezdőbetű: személynevek, földrajzi nevek, intézménynevek, márkanévek, címek),
- ismerik az elválasztás egyszerűbb eseteit,
- helyesen írják a kelteztést.

3.3.5 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

A tanulók:

- könyvekből, internetről és más információhordozókról adatokat gyűjtenek, a gyűjtött adatokat elrendezik, megnevezik a forrást,
- a számítógép segítségével információkat tárolnak, bemutatnak és cserélnek,
- használják a főbb számítógépes alkalmazásokat, például a szövegszerkesztést,
- – önállóan használják a szlovén–magyar és a magyar–szlovén szótárt, a diák helyesírási szótárt, a szinonimaszótárt, az értelmező kéziszótárt.

3.3.6 Témakörök

1. Az én világom (barátság, szerelem, *a nemek közti különbségek*, serdülőkori problémák, önismeret, értékrend, a másság elfogadása)
2. Család, rokonság (egymásközti viszonyok, rokoni kapcsolatok, *családfa*)
3. Ünnepek, szokások (Mikulás, karácsony, újév, farsang, húsvét, anyák napja, nemzeti ünnep, világnapok; népi hagyományok)
4. Lakóhelyünk (családi ház, lakótelep, *felhőkarcolók*, a lakások berendezése, bútorok)
5. Környezetünk (környezetszennyezés, környezetvédelem, *az egyén felelőssége*)
6. Időjárás (időjárás-előrejelzés, időjárás-jelentés, időjós természet)
7. Az egészséges életmód (táplálkozás, mozgás, káros szenvedélyek)
8. Vásárlás (vásárlási szokások, árucikkek, bevásárlóközpontok, *fizetési módok*)
9. Az öltözködés és a divat (ruhaneműk, kiegészítők, alkalmi és utcai viselet)
10. Szabadidő, szórakozás (koncertek, *táborozás*, nyaralás, film, mozi, rádió, tévé, színház, kiállítások, múzeum, sajtó)
11. Sport és játék (sportversenyek, olimpiai játékok, magyar sportolók az olimpián, *paraolimpia; számítógépes és más játékok*)
12. Az állatvilág (kisállatok a családban, az állatok tulajdonságai, szokásai, érdekességek az állatvilágból)
13. Ismerjük meg Magyarországot! (nagyobb városok, a Balaton, az Alföld, növény- és állatvilág, szokások, *jelentős történelmi események*)
14. Tudomány, technika (*szerkezetek, berendezések*, vívmányok, magyar tudósok, Nobel-díjasok)
15. Kultúra, művészet (filmművészet, zeneművészet, *táncművészet, festészet, szobrászat*, magyar művészek, zeneszerzők, *ókori civilizációk*)
16. Az ember és a nyelv (a magyar nyelv eredete, szerepe, anyanyelv, környezetnyelv, idegen nyelv)
17. Tervek a jövőről (szakma, hivatás, foglalkozás)
18. Irodalom (versek, elbeszélések, regényrészletek)

3.3.7 Javasolt művészi szövegek és filmek

Versek:

Petőfi Sándor: Az alföld, Egy estém otthon; Rónay György: Mondd, szereted az állatokat!; Radnóti Miklós: Nem tudhatom...; Romhányi József: Focimeccs; Varró Dániel: Miért üres a postaláda mostanában?; Kiss Ottó: Csillagszedő Márió; svéd gyermekversek

Regény(részletek):

Móra Ferenc: A Pál utcai fiúk; Fekete István: Tüskevár; Bálint Ágnes: Szeleburdi család; Sohonyai Edit: Macskaköröm; Nagy Katalin: Intőkönyvem története; Vekerdy Tamás: Kamaszkor körül; Halasi Mária: Az utolsó padban; Fehér Klára: Mi szemüvegesek; Nógrádi Gábor: PetePite; K. B. Rottring: Heri Kókler és az epeköve; Szalay Lenke: Mogyoró és a Fiú; G. Szabó Judit: A macskát visszafelé simogatják; Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának

Filmek:

Ludas Matyi; A Pál utcai fiúk; Abigél; Gyilkosság a Palánk utcában; Barátom, Bonca; Tüskevár

4 KÖVETELMÉNYEK

A követő betűs írással írt követelmények a továbbhaladás feltételét jelentik.

Az egyes osztályok, illetve szakaszok végi követelményekbe beleértendők az alsóbb osztályok, illetve szakaszok végére megfogalmazott követelmények.

4.1 Első nevelési-oktatási szakasz

A tanuló:

- **értse meg az alapvető tanári utasításokat,**
- **tudjon köszönni, bemutatkozni, megszólítani, kérni, kérdezni, válaszolni,** megköszönni,
- **tudjon megnevezni személyeket, állatokat, tárgyakat, azok színét,** mennyiségét,
- **tudjon bekapcsolódni egyszerű szavakkal ismert témakörű beszélgetésbe,**
- **értse meg a hallott szöveg globális közlését,** s egyszerű válaszadással bizonyítsa azt,
- **tudja kikeresni a hallott szöveg alapvető adatait (Ki?, Mi?, Hol?, Mikor?),**
- **tanulja meg és használja a témakörök leggyakoribb szavait,**
- **tudjon rövid mondókákat, dalokat elmondani,**
- **ismerje a magyar ábécé nyomtatott és írott betűit,**
- **tudjon nyomtatott és írott betűkkel szavakat, rövid mondatokat írni, másolni,**
- **tudjon némán mondatokat olvasni, válaszoljon a rájuk vonatkozó egyszerű kérdésekre,**
- **tudjon előzetes felkészülés után hangosan olvasni mondatokat, rövid szöveget, jelölje megfelelően a mondatkezdést,**
- **tudjon kép vagy képsor alapján néhány mondatot alkotni.**

4.2 Második nevelési-oktatási szakasz

A tanuló:

- **értse meg a tanári közléseket és a tananyagra vonatkozó kérdéseket,** s ezt megfelelő reagálással bizonyítsa,
- **értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédesszövegeket,** keresse meg a fontosabb adatokat,

- **tudjon bekapcsolódni egyszerű beszélgetésbe**, tudjon telefonbeszélgetést folytatni,
- **tudjon bocsánatot kérni, egyszerű gratulációt kifejezni**,
- **tudjon szóban és írásban bemutatni személyt és állatot**,
- tudja elmesélni élményeit,
- **kulcsszavak segítségével tudjon rövid beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről**,
- tudjon megközelítőleg folyamatosan rövidebb szöveget felolvasni,
- **többszöri olvasás után értsen meg rövid művészi és nem művészi szövegeket**, oldja meg a szövegértési feladatokat,
- **képek vagy kérdések segítségével mondja el irodalmi szöveg tartalmát**,
- tudjon verseket vagy rövidebb prózai szövegeket memoriterként elmondani,
- **tudjon képeslapot, meghívót és rövid magánlevelet írni**, bemutatni családját,
- tudjon rövid eseményst írti,
- tudjon betűrendbe állítani szavakat,
- tudjon ismert szavakat szótagolni,
- **használja a jelen és múlt idejű igealakokat kijelentő és felszólító módban**,
- **ismerje és használja a tárgyragot, a többes szám jelét, a birtokos személyragokat**,
- **tudja kifejezni a cselekvés, történés helyét és idejét**,
- **tudjon egyszerűbb mellékneveket fokozni**,
- írja helyesen a személyneveket, az állatneveket, valamint a szűkebb környezetében előforduló földrajzi és intézményneveket,
- **használja a mondatkezdő nagybetűt, valamint a pontot és a kérdőjelet az egyszerű mondat végén**.

4.3 Harmadik nevelési-oktatási szakasz

7. osztály

A tanuló:

- **értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg bennük a fontosabb adatokat**, illetve vegyen részt ilyen beszélgetésekben,
- **értsen meg rövidebb médiaszövegeket (hír, reklám)**,
- tudjon részt venni szerepjátékokban (pl. vásárlás különböző üzletekben), használja az udvariassági formákat,
- **tudjon szóban és írásban bemutatni személyt, állatot, tárgyat, helyet**,

- mesélje el élményeit,
- **tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,**
- **tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,**
- ismerje fel és értse meg a tanult szavakat és kifejezéseket új szövegkörnyezetben, alkalmazza őket beszédében,
- tudjon memoriterek elmondani,
- **tudjon meglehetősen folyékonyan,** megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel **hangosan olvasni ismert témájú szöveget,**
- **értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai (hír, reklám) és köznapi (használati utasítás) szövegeket,** oldja meg a szövegértési feladatokat,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- tudjon kétnyelvű szótárt használni,
- **házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet,** tudjon arról beszámolni megadott szempontok szerint,
- **tudjon szöveget alkotni megadott témában, műfajban (levél, születésnapi gratuláció),**
- **tudjon rövid elbeszélő fogalmazást írni,**
- tudjon ismert témájú mondatokat szlovén nyelvről magyar nyelvre fordítani és fordítva,
- **tudjon betűrendbe sorolni, elválasztani, keltezni,**
- ragozza helyesen a legtöbb gyakran használt igét, különböztesse meg az alanyi és a tárgyi ragozást,
- többnyire írja helyesen a főneveket (közneveket, tulajdonneveket), a mellékeveket, számneveket és azok toldalékos alakjait,
- megfelelően használja a névelőket,
- **ismerjen és használjon névutókat, kötőszókat és határozószókat,**
- tudjon szavakat képezni,
- tudjon rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- tudjon szó szerkezeteket alkotni,
- ismerjen és használjon néhány összetett mondatfajtát,
- alkalmazza a vesszőt felsorolásakor és az egyszerű mondat végén az írásjeleket.

8. osztály

A tanuló:

- **értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat, illetve vegyen részt ilyen beszélgetésekben,**
- **értsen meg rövidebb médiaszövegeket (időjárás-jelentés) és rövidebb ismeretterjesztő szövegeket,**
- tudjon részt venni szerepjátékokban, használja az udvariassági formákat,
- **tudjon szóban és írásban bemutatni személyt, állatot, tárgyat, helyet,**
- **tudja elmesélni élményeit,**
- **tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,**
- **tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,**
- –használja a tanult szavakat és kifejezéseket új szövegkörnyezetben,
- tudjon memoritereket mondani,
- **tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni ismert témájú szöveget,**
- **értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai (időjárás-jelentés) és köznapi szövegeket (magánlevél),** oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja nyomtatott és elektronikus szövegből kikeresni a számára fontos információkat,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- **házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet,** tudjon arról beszámolni megadott szempontok szerint,
- **tudjon szöveget alkotni a megadott témában, műfajban (meghívó, apróhirdetés),**
- **tudjon elbeszélő fogalmazást írni,**
- **tudjon rövidebb, ismert témájú szöveget magyar nyelvről szlovénre fordítani,**
- tudjon néhány mondatot szlovén nyelvről magyar nyelvre fordítani és fordítva,
- tudja használni az egynyelvű és kétnyelvű szótárakat,
- **tudjon betűrendbe sorolni, elválasztani, keltezni,**
- ragozza helyesen a legtöbb gyakran használt igét, különböztesse meg az alanyi és a tárgyi ragozást,
- többnyire írja helyesen a főneveket (közneveket, tulajdonneveket), a mellékneveket, számneveket és névmásokat, valamint azok toldalékos alakjait,
- **többnyire megfelelően használja a névelőket,**
- **ismerjen és használjon névutókat, kötőszókat és határozószókat,**

- tudjon szavakat képezni,
- tudjon rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- tudjon szó szerkezeteket alkotni,
- ismerjen és használjon néhány összetett mondatfajtaát,
- **alkalmazza a vesszőt felsorolásakor** és az egyszerű mondat végi írásjeleket.

9. osztály

A tanuló:

- **értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg bennük a fontosabb adatokat,**
- **értsen meg médiaszövegeket (riport, interjú) és ismeretterjesztő szövegeket,**
- tudjon részt venni szerepjátékokban (pl. idegenvezetés),
- **tudjon szóban és írásban bemutatni személyt** és foglalkozást,
- **mesélje el élményeit és terveit,**
- **tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,**
- **tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,** tudja röviden jellemezni a szereplőket,
- **beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert és elsajátított szavakat,**
- tudjon memoriterekét mondani,
- **beszéljen meglehetősen folyékonyan,** ne keresse feltűnően a szavakat, kiejtése, hangsúlya és hanglejtése legyen megközelítőleg helyes, szóincse meglehetősen gazdag; kerülje az ismétléseket, tudjon szinonimákat használni,
- **tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni,**
- **értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai és köznapi szövegeket,** oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja nyomtatott és elektronikus szövegből kikeresni a számára fontos információkat,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- **házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet,** az olvasottakat mutassa be,
- **tudjon köznapi, közéleti és publicisztikai szövegtípusokat alkotni (interjú, önéletrajz),**
- **tudjon elbeszélő fogalmazást írni,** tudja megfogalmazni terveit a jövőben,

- **tudjon rövidebb, ismert témájú szöveget magyar nyelvről szlovénre fordítani,**
- tudjon rövidebb szöveget szlovén nyelvről magyarra fordítani,
- **tudja használni az egynyelvű és kétnyelvű szótárakat,**
- **tudjon betűrendbe sorolni, elválasztani, keltezni,**
- **ragozza helyesen a legtöbb gyakran használt igét,** különböztesse meg az alanyi és a tárgyi ragozást,
- **többnyire írja helyesen a főneveket (közneveket, tulajdonneveket),** a mellékneveket, számneveket és névmásokat, valamint azok toldalékos alakjait,
- **megfelelően használja a névelőket,**
- **ismerjen és használjon névutókat, határozószókat, kötőszókat,**
- tudjon szavakat képezni,
- tudjon szószerkezeteket alkotni,
- ismerjen és használjon néhány összetett mondatfajtát,
- **alkalmazza a vesszőt felsoroláskor és az egyszerű mondat végi írásjeleket.**

5 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

5.1 A tantárgy céljainak megvalósítása

5.1.1 Az első nevelési-oktatási szakaszban történő fejlesztés

A magyar nyelv mint második nyelv tanításának elsődleges célja, hogy a tanulók megtanuljanak magyarul beszélni, társalogni, írni és olvasni. Fontos az is, hogy erre olyan tevékenységekkel készüljenek, amelyek lehetővé teszik, hogy aktívak, motiváltak és nyitottak legyenek.

Már az első osztálytól törekedni kell arra, hogy az óravezetés, illetve a tanórai interakciók magyar nyelven folyjanak, és csak ritkán éljünk a szlovén nyelvvel mint közvetítővel. Ehhez azonban a tanulóknak olyan óravezetési és társalgási kifejezőképességet kell fokozatosan elsajátítaniuk, amely lehetővé teszi a tanár és a tanuló közti többnyire zökkenőmentes kommunikációt. Ezt a képességet a tanárnak tudatosan kell összeválogatnia és bővítenie. Ezekhez azonban nemcsak a leggyakrabban használt utasításszövegek (Hallgassuk meg!, Mesélj!, stb.) tartoznak, hanem olyan szavak, illetve kifejezések is, amelyekkel a tanulók ki tudják fejezni kommunikációs szándékaikat, pl. csodálkozást (ó! Nohát!), örömet (de jó!) stb. A beszédképesség fejlesztésében igen jelentős szerepe van a jól megválasztott és megszerkesztett kérdésnek. A jól megválasztott tanári kérdés az eredményes óraszervezés egyik alapfeltétele. Kezdetben a kérdések magukban foglalják a feleletet is, később aztán fokozatosan bővülnek.

Az első szakaszban szinte kizárólag a szóbeliségen van a hangsúly. Ennek a legjobb formája a – többnyire párbeszédre alapuló – beszédgyakorlat. A beszédgyakorlatokkal a tanulók szókincsét, kiejtését, mondatalkotási, majd fokozatosan szövegalkotási képességeit fejlesztjük. Az első osztály elején a beszédgyakorlatok legelterjedtebb formája a kérdés–felelet. Fokozatosan azonban arra szoktatjuk a tanulókat, hogy a tanult témakörben már néhány összefüggő mondatot is tudjanak alkotni. A beszédgyakorlatokat egyenként, párban és csoportokban vagy kórusban végezhetik a tanulók. A második nyelv elsajátításában a kezdetben két érzékszervnek jut nagy szerep: a fülnek és a szemnek (auditív, vizuális és audiovizuális érzékelés és szemléltetés). Nagyon fontos a természetes szemléltetés, a tanteremben ugyanis minden és mindenki szemléltetési anyagnak szolgálhat. A természetes szemléltetést végezhetjük más helyszínen is, pl. az udvaron, a kertben, a boltban. Rendkívül fontos a motorikus és a tárgyi szemléltetés (pl. bevitt tárgyak) is. Képek és egyéb

szemléltető eszközök segítségével ugyanis mesterséges szituációt teremtünk az osztályban. A motorikus szemléltetésnek a cselekvések érzékelésében, bemutatásában van nagy szerepe.

A képi szemléltetés erősíti a szó és a fogalom asszociációját, kiindulópontot jelenthet a beszédbeli produkció megindításához, és általa gyarapodik a szókincs.

A szóbeliség szakaszában jelentős szerepe van a beszédtechnika fejlesztésének. Mivel a tanárnak az a feladata és célja, hogy a tanulók fülét ráhangolja a magyar nyelvre, nagyon oda kell figyelnie saját hibátlan és példa értékű kiejtésére. Ügyeljen arra is, hogy beszédtempója és hangerőssége mindig természetes legyen. A kiejtés tanításakor a hangok, a hangkapcsolatok, a szavak helyes artikulációja mellett a szókapcsolatok, a szó szerkezetek, az állandósult szókapcsolatok helyes ejtését is gyakoroljuk. Tudni kell, hogy a nem anyanyelvi közlést a tanulók nem úgy hallják, ahogyan az elhangzik. Ezt a hamis hallást a tanult nyelv és az anyanyelv interferenciája okozza. A szlovén és a magyar nyelv hangrendszere jelentősen eltér egymástól. Ezért minden órán gyakoroljuk a magyar hangok ejtését. A kiejtés tanítását többnyire analitikus-szintetikus (elemző-összetevő) módszerrel végezzük. A szavakból kiemeljük az egyes hangokat, majd megismerésük után újra szavakba helyezzük őket, és úgy gyakoroljuk kiejtésüket.

A szókincsgyarapítás során elsajátított új szavakat a tanulók fokozatosan mondatokba helyezik, azokat pedig valamilyen beszédhelyzetbe. A környezetből megismert személyeknek, tárgyaknak és jelenségeknek a megnevezését olyan mondatokban gyakorolják, amelyeknek a szerkezete már eléggé automatizálódott. Az általános iskola első osztályában azokat az értelemhordozó szavakat tanítjuk, amelyek beszédünkben a leggyakoribbak, amelyekre tanulóinknak a legnagyobb szükségük lesz a mindennapi kommunikáció során. Ezekhez társulnak azok a szavak, amelyek nélkül nem tudnánk mondatokat szerkeszteni. Ilyenek a névelők, kötőszók, névmások stb. Az első osztályban elsősorban tárgyi szemléltetéssel tanítunk szavakat, majd a tárgy megnevezéséhez kössük helyéneket, számánkat, színéneket, alakjánkat, anyagánkat megnevezését is. Ha cselekvéssorokat alakítunk ki, akkor ezt a statikus fogalomkört, vagyis a névszókat igékkel (cselekvéssel) rögtön mozgásba hozzuk. Az első osztályban néhány alapvető mondatmodellre építjük a magyar nyelv tanítását.

Az első szakaszban a tanulók életkori sajátosságaiból kiindulva döntő jelentőségű a játék, a dal, a mese. A tanulók játék közben megerőltetés nélkül megtanulják a játék közben használatos szavakat, kifejezéseket. A gyermekek természetes szükséglete a mozgásigény, amit feltétlenül ki kell használnunk a nyelvtanításban. Szívesen vesznek részt különféle dramatizálásokban is. Ügyelni kell viszont arra, hogy a dramatizálás során használatos szókészlet ne haladja meg nyelvtudásukat. A mondókákat rövidekségük, jó hangzásuk és érdekességük miatt általában akkor is kedvelik a gyerekek,

ha nem egészen értik őket. Szeretik őket, mert pl. velük számoljuk ki, hogy ki a hunyó, csalogatjuk ki a felhők mögül a napot, a csigát a házból, hívjuk az esőt... A mondókák és a dalocskák segítségével a tanulók könnyebben begyakorolják a magyar beszéd hangjait, azok ejtését és a szóhangok egybefűzését, hangoztatását.

Mindvégig, de főképp az első osztályban nagy jelentősége van az alapos éves, szakaszos és óratervezésnek. Az óra bevezető szakaszában végezzünk érdeklődést keltő játékokat és artikulációs gyakorlatokat. Ezekkel a tanulókat felkészítjük az új nyelvi anyag aktív befogadására és reprodukálására. Az óra központi részében az új nyelvi anyag feldolgozása és gyakorlása folyik (pl. olyan gyakorlatokkal, amelyek során a megismert szavak és mondatmodellek segítségével mondataalkotást és szókincsbővítést végzünk). Az óra záró részében rögzítjük az új nyelvi anyagot.

A második nyelv tanulása során kiválóan lehet fejleszteni a tanulók tanulási képességét, ha hozzásegítjük őket ahhoz, hogy megismerjenek különböző tanulási technikákat, felismerjék, milyenek a tanulási módszereik, hogyan tudnak azokon javítani. Nagyon fontos, hogy ezekkel a tanár is tisztában legyen, és így differenciáltan fejlessze tanulóit.

A második nyelv tanulásában fontos szerepe van a tanulók motiváltságának. A differenciálás, az egyénre szabott munka, a változatos munkaformák alkalmazása és az őszinte, nyílt osztálytermi légkör nagyban hozzájárulhat ehhez. A projektmunkával, a kooperatív tanulással, a korszerű technikák alkalmazásával a tanár jobb eredményekre és nagyobb érdeklődésre számíthat.

5.1.2 A kommunikációs készségek fejlesztése a második és a harmadik nevelési-oktatási szakaszban

A tantárgy keretében a négy készségterület (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) fejlesztése történik elsősorban. Az ismeretszerzést és -bővítést is mindig a készségfejlesztés szolgálatában végezzük, vagyis a befogadást és az alkotást segítjük vele.

A tanárnak tudatában kell lennie annak, hogy tevékenységei a nyelvtanulás és nyelvtanítás környezetének nagyon fontos részét képezik. Olyan szerepmodelleket közvetít, amelyeket a tanulók követhetnek nyelvhasználatuk során.

Ebből kifolyólag nagy jelentőséggel bírnak a következő tanári tényezők:

- tanítási készségek,
- tanítási stílus,
- a tevékenységek kutatására és a gyakorlat átgondolására irányuló képességek,
- a korszerű ellenőrzés és értékelés ismerete és alkalmazása,
- a szociokulturális háttérismeret tudása,
- interkulturális attitűdök és készségek stb.

A tanárnak gondosan meg kell terveznie munkáját, az eredményes megvalósításhoz pedig nagyon sok gyűjtőmunkára (megfelelő szövegek gyűjtése, adott esetben alkotása) lesz szüksége. Olyan légkört kell teremtenie az órán, hogy a tanulóknak legyen kedvük megnyilatkozni, akkor is, ha hibásan vagy szegényes szókinccsel beszélnek. Az órákon a leggyakoribb tevékenység a beszélgetés (közös, párban vagy csoportban) legyen.

A BESZÉDÉRTÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE

A nyelvi kommunikációban a beszédértésnek is legalább olyan nagy szerepe van, mint magának a beszédnek. A tanulókat már a nyelvtanulás kezdetétől arra kell szoktatni (akár a szintjüknél nehezebb eredeti vagy nyelvtanulási célra készült szövegek alkalmazásával is), hogy a szöveggörnyezet és egyes kulcsszavak értése elegendő támpontot nyújt a szöveg lényegének megértéséhez. A beszédértési készség fejlesztésénél a tanulók a szövegegész globális megértésére törekedjenek, erre kell őket ösztönözni.

A beszédértési gyakorlatok előkészítése

A tanár még a magnó/videó bekapcsolása előtt magyar nyelven (a tanulók nyelvi szintjének megfelelően) felkészíti a tanulókat a szöveg befogadására, és pedig:

- ismerteti a szöveg műfaját,
- ismerteti a szöveg tartalmára vonatkozó általánosabb megállapításokat,
- képanyagot mutat be,
- bemutatja az ismeretlen szavakat,
- irányítja a témával kapcsolatos beszélgetést (pl. a cím alapján vagy a szövegből kiragadott néhány szó, képanyag alapján),
- a szöveg kulcsmondatait (kulcsinformációit) nem megfelelő sorrendben tünteti fel, a tanulók próbálják helyes sorrendbe állítani,

- hasonló témáról olvas.

A beszédértési gyakorlat közben

A tanulók többször hallgassák meg a szöveget. Lehetséges feladattípusok:

- a szöveg legfontosabb (műfaj, téma, idő, hely, szereplők) információira vonatkozó kérdések,
- a tanár állításokat mond, amelyekről a tanulóknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- feleletválasztós kérdések (teszt),
- tények lejegyzése (táblázatok hiányzó elemeinek pótlása, eseményvázlat),
- egyéb feladatok megoldása (térképolvasás, képátalakítás stb.)
- szerepjáték – a tanár kikapcsolja a magnót, a tanuló folytatja (monológ, párbeszéd) a történetet/ újrarahallgatva összehasonlítja sajátját a felvétellel.

A beszédértés gyakorlása után

A gyakorlatok elvégzése után a tanulók egyre inkább elszakadhatnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra nyílik mód.

Ilyen gyakorlatok lehetnek pl.:

- címválasztás,
- a történet továbbszövése, más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé alakítása és fordítva,
- vázlatpontok készítése a szövegről,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

AZ OLVASÁSÉRTÉSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE

Az olvasásértési készséget fejlesztő gyakorlatok a tanulókat felkészítik különböző műfajú autentikus szövegek olvasására és megértésére. A tevékenységek során a tanulók egynyelvű, ill. kétnyelvű szótárakat, különböző képanyagot vagy más segédeszközt használnak.

A tanár feladata, hogy különböző olvasási stratégiákat sajátíttasson el a tanulókkal. A tanulók először inkább némán olvassák el a teljes szöveget, hiszen a szöveg megértése a cél. A hangos felolvasás a megértés rovására mehet, míg a mondatonkénti tagolás szétdarabolja a szöveg egységét, és nem teszi lehetővé az ismeretlen kifejezések jelentésének kikövetkeztetését a szövegkörnyezetből. A helyes ejtés gyakorlása érdekében azonban hangosan is olvassanak a tanulók.

A tanuló a kitűzött célnak megfelelően választja meg az olvasási stratégiát, amely lehet:

- a szöveg egészének gyors, globális áttekintése,
- bizonyos részletek, kulcsinformációk megtalálása,
- a szöveg értelmezése, értékelése.

Olvasás előtti tevékenységek

A szöveg feldolgozását előzze meg a szövegre való ráhangolás fázisa. A szöveg címe, a hozzátartozó képek, a szövegből kiemelt néhány szó alapján a tanulók találgathatják, hogy miről fog szólni a szöveg. A tanulók figyelmének irányítására és a megértés későbbi ellenőrzésére a szöveg elolvasása előtt adjunk feladatokat vagy megfigyelési szempontokat, és ne csak utólag tegyünk fel kérdéseket.

A tanár például az alábbi lehetőségek közül választhat:

- a szöveget már egy ismert szöveg elemeinek felidézésével mutatja be,
- ismerteti a szöveg kulcsszavait,
- a szöveg témájára vonatkozó képanyagot mutat be; a tanulók kifejezik benyomásaikat, érzelmeiket, véleményüket,
- a szöveg lényeges elemeit nem megfelelő sorrendben ismerteti; a tanulók helyes sorrendbe állítják őket.

Ha az idő és a körülmények lehetővé teszik, a szövegeket a szokásostól eltérő formában is "tálalhatja" a tanár, pl.:

- a legépelte szöveget szétvágja mondatokra, bekezdésekre,
- bizonyos szavakat szinonimákkal helyettesítve sokszorosítja a szöveget,
- a szöveget szavak kihagyásával gépeli le,
- mindenfajta központosítás nélkül leírt szöveget ad a tanulók kezébe,
- a szöveg kulcsmondatát minden jelzés nélkül kihagyja, annak helyét és tartalmát a tanulóknak kell az elolvasás után kitalálniuk.

Olvasás közbeni tevékenységek

A tanár olyan stratégiákat alkalmaz, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók gyorsabban megértsék a magyar nyelvű szöveget, annak ellenére, hogy az több ismeretlen kifejezést tartalmaz. A tanulókat ebben:

- a szöveghez tartozó képanyag,
- a dátumok, számok, tulajdonnevek,

- a kulcs- és ismétlődő szavak segítik.

Leggyakoribb feladattípusok:

- néhány előre megadott kérdés a szöveg legfontosabb információira vonatkozóan,
- állítások, melyekről a tanulóknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- feleletválasztós teszt,
- hibás állítások javítása,
- rajz készítése (pl. útvonal, családfa)
- táblázatok hiányzó elemeinek pótlása,
- az információk helyes sorrendbe állítása,
- szókihagyásos mondatok/szöveg üres helyeinek kitöltése,
- két vagy több szöveg összehasonlítása, a hasonlóságok és eltérések keresése,
- a szöveg témájának, rendeltetésének, alapvető stílusjegyeinek a felismerése,
- a szövegkörnyezet és a szövegösszefüggés rekonstruálása.

Olvasás utáni tevékenységek

A szöveg elolvasásával és a gyakorlatok megoldásával nem ér véget a szöveg feldolgozása. A szövegfeldolgozást záró gyakorlatok során a tanulók egyre inkább elszakadnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra (benyomás, vélemény, érzelem) nyílik módjuk.

Ilyen gyakorlatok lehetnek a következők:

- a történet továbbszövése és/vagy előzményeinek kitalálása,
- a történet más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé való átalakítása és fordítva,
- a szöveg dramatizálása,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

A BESZÉDKÉSZSÉG FEJLESZTÉSE

A magyar nyelv mint második nyelv tanításának/tanulásának egyik legfontosabb célja, hogy a megtanult nyelvi formákat a tanulók szándékaik, gondolataik és érzelmeik kifejezésére valódi élethelyzetekben alkalmazni tudják.

Mivel a másik nyelven való önkifejezés megfogalmazása nehézséget okoz/hat a tanulóknak, a tanárnak bátorítania kell őket a magyar nyelven folyó beszélgetésre. A szóbeliség a nyelvtanulás folyamán kulcsszerepet játszik (kommunikációra épülő nyelvoktatás). A tanárnak arra kell törekednie, hogy a tanórákon a beszélgetések ne legyenek kényszeredett (kérdés–felelet, tanulók közti vita kiprovokálása), ill. túlságosan szabad, a keretet áthágó beszélgetések. A beszéd-készség fejlesztését szolgáló feladatok közt legyenek játékos feladatok is. A hagyományos társalgási témák mellett választhatnak szokatlan, esetleg abszurd szituációkat is, amelyek megmozgatják a tanulók fantáziáját, s önkifejezésre készítik őket. Így a tanulók bekapcsolódnak és részt vesznek a beszélgetésben, kialakul egy egészséges versenyszellem, megtanulnak győztesként, esetenként vesztesként kikerülni egy-egy szituációból.

A beszélgetés lehet kötetlen vagy irányított beszélgetés. A kötetlen beszélgetést is meg kell tervezni, pl. a tanár a beszéd során feladatokat oszt ki, a gyakorlatra szánt időt meghatározza, versenyhelyzetet teremt. Az irányított beszélgetés során a tanár meghatározott nyelvi formák használatát várja el a tanulóktól. Igen fontos a kérdésfeltevés gyakorlása is, hiszen ez a kommunikációban éppen olyan fontos, mint a válaszadás.

Párbeszéd

A párbeszéd a mindennapi szóbeli kommunikáció egyik legfontosabb eleme, ezért nagy hangsúlyt fektetünk gyakorlására. A tanár a tanulókkal mindig ismertesse a kommunikációs folyamat tényezőit, s a tanuló ebből kifolyólag alkalmazkodjon a beszédhelyzethez.

Szerepjáték

A játék különböző formái a tanulók életkorának és érdeklődésének megfelelően végigkísérik őket az oktatási folyamatban. A játékban való részvétel és a versengés a társasjátékok velejárója. A közös játékban a tanulók megbeszélik a szabályokat, megtanulnak versenyezni, bizonyítani, győzni és veszíteni.

A szerepjátékban a tanuló vagy saját magát vagy egy képzelt személyt alakít egy kitalált helyzetben. Megtervezése legyen átgondolt és alapos, a tanári utasítások egyértelműek és pontosak.

A szerepjátékok menete:

- a körülmények bemutatása/magyarázata, szereposztás, feladatok meghatározása,
- kivitelezés (pármunka, csoportmunka),
- a kivitelezés elemzése: a tanulók önértékelése, a játékban részt vevők kommentárja,

- az elvégzett munka értékelése.

A szerepjátékok fajtái:

- információcsere: személyek, érdekek bemutatása, mindennapi életre vonatkozó ismeretek,
- szerepjáték előre megírt forgatókönyv alapján; a tanár elkészíti a forgatókönyvet, a tanulók szerepet választanak,
- kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás: ismeretlen személlyel (buszon, üzletben...), meghatározott céllal (a hiányzás igazolása, jókívánság kifejezése ...),
- szituációs játékok.

Monologikus megnyilatkozás

A kommunikáció központú nyelvtanulás során gyakran nyílik lehetőség arra, hogy a tanulók önmagukról, elvárásaikról, örömeikről és gondjaikról nyilatkozzanak, egyúttal megismerjék társaikat, és elmélyítsék embertársukkal való együttérzési készségüket.

Javasolt feladattípusok:

1. önismeret (játék, kérdőív, interjú),
2. leírás és elbeszélés (tartalommondás); irányított vagy szabadon (adott szavak és adatok alapján),
3. vita (a tanár meghatározza az időkeretet).

Projektmunka

A projektmunka keretében minden tanulónak lehetősége van saját képességeinek megfelelően közreműködni. A tanárnak koordináló szerepe van.

A projektmunka elkészítésének mozzanatai:

- a) bevezetés: a tanár bemutatja a témát, a vizuális és egyéb eszközöket,
- b) felkészülés a projektmunkára: a tanulók ötleteket gyűjtenek, érdeklődésüknek megfelelően csoportokat alkotnak,
- c) pármunka: tervezés, a munka felosztása, a projektmunka bemutatásának módja; az első szakaszban a tanár vezeti és irányítja a munkát, majd a tanulók önállóan dolgoznak,
- d) a projektmunka plenáris bemutatása,
- e) az elvégzett tevékenység értékelése (a tanulók végzik, a tanár összefoglalja).

AZ ÍRÁSBELI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSE

Az írásbeli készséget fejlesztő gyakorlatok általában a szöveg előzőleg már elhangzott szóbeli tárgyalására alapoznak. A tanulók először – a fokozatosság elvének megfelelően – szókapcsolatokat, rövidebb szövegeket alkotnak.

Mivel csak gyakorlással fejleszthetjük a tanulók írásbeli készségét, sok különböző feladatot kell számukra készíteni. Az irányított tevékenységként bevezetett gyakorlásnak idővel szabad, alkotó tevékenységgé kell kinőnie magát.

Írásbeli készséget fejlesztő tevékenység irányítása:

- szöveg minta tárgyalása → a szöveg mintához kapcsolódó gyakorlat → új szöveg alkotása → értékelés → javítás,
- az alkotott szöveg összehasonlítása hasonló szöveggel, ill. szöveg mintával → értékelés → javítás → újabb szövegalkotás.

Az írásbeli készség fejlesztését szolgáló gyakorlatok néhány példája:

- mondatalkotás: a tanulókat részoktatjuk a megfelelő szavak kiválasztására, a helyes nyelvhasználatra, a helyesírás szabályok betartására,
- hiányos szöveg kiegészítése: a tanár hiányos szöveget közöl, a tanulók kiegészítik a hiányzó adatokkal,
- rövidebb leírások és tartalmak: általában szóbeli tevékenység (beszéd/meghallgatás/sűrített tartalom) előzi meg,
- szövegalkotás megadott adatok/kifejezések felhasználásával,
- szöveg minta bemutatása, amely segítségével a tanulók megismerkednek a szöveg (pl. életrajz) szerkezetével és tartalmával.

Az irányított és kreatív írás néhány példája:

- szövegalkotás adott utasítások szerint (kulcsszavak segítségével), a szerkezeti követelmények betartása,
- meghatározott szándékkal, ismert címzettnek szóló szöveg alkotása (magánlevelezés),
- ismert személy jellemének megváltoztatása (tanár, iskolatárs, történelmi személy),
- reklámklipp szövegének alkotása (meggyőzés, lelkesítés),
- versírás.

A tanár fokozatosan egyre nehezebb feladatok megoldására szoktatja a tanulókat.

A NYELVI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE

Szókincsfejlesztés

Az autentikus szóbeli és írott szövegekben használt szavak és kifejezések bemutatása mellett a szókincszet az alábbi módokon fejlesztjük:

- kontextusba helyezéssel (szövegekben, feladatokban),
- vizuális segédeszközökkel történő szemléltetéssel,
- szószedetek megtanulásával,
- szemantikai mezők felhasználásával és» fogalmi térképek «kialakításával,
- egynyelvű szótárak használatával,
- a lexikai struktúra ismertetésével és használatának gyakorlásával (pl. szóképzés, összetett szavak alkotása).

A grammatikai kompetencia fejlesztése

A tanulók grammatikai kompetenciájukat az alábbi módokon fejleszthetik:

- induktív módon, új nyelvtani anyag megismerésével, ahogyan azok autentikus szövegekben előfordulnak,
- induktív módon, új grammatikai elemeket, kategóriákat, szabályokat stb. tartalmazó szövegekben, amelyek kifejezetten azért készültek, hogy bemutassák ezek alakját, funkcióját és jelentését, ezeket magyarázatokkal és gyakorlatokkal folytatva,
- előhívási technikákkal stb.

IRODALMI NEVELÉS

Az irodalmi szövegek megismerése során a tanulók fejlesztik befogadó- és alkotókészségüket, bővítik ismereteiket, elsősorban a magyar irodalom alkotásairól és alkotóiról, alakítják értékrendjüket, fejlesztik értékelő képességüket.

A tanulók az első szakaszban elsősorban a kiejtés, a hangsúly és hanglejtés gyakorlása végett ismernek és tanulnak meg mondókákat, verseket és más rövidebb szövegeket. Ilyen megfontolásból rendkívül fontos a hibátlan tanári felolvasás, bemutatás. Ha ezt nem tudjuk biztosítani, inkább felvételtől mutassuk be a szöveget. Az irodalmi szövegekkel való találkozás már az első osztálytól a tanulók érzelmi világát is hivatott gazdagítani, ezért nagyon fontos, hogy olyan szövegekkel ismerkedjenek meg a tanulók, amelyeket nyelvileg képesek felfogni.

Az első szakaszban a tanulók kizárólag meghallgatnak, illetve megtekintenek irodalmi szövegeket, a második szakaszban fokozatosan olvasnak is, míg a harmadik szakaszban szinte csak olvasnak ilyeneket. A könnyebb befogadás érdekében az első – és részben a második – szakaszban a lehető leggyakrabban kell az irodalmi szövegek megközelítését más művészeti ágak alkalmazásával segíteni: dramatizálás, képzőművészet, zene, film.

Az első és második szakaszban az irodalmi szövegekkel való ismerkedéskor az élményszerűsége a hangsúly, az irodalommal való találkozás legyen élmény a tanulók számára. Éppen ezért olyan szövegeket válogatunk, amelyek számíthatnak a tanulók érdeklődésére. Fontos szempont a szövegek témájának időszerűsége is, ezért nemcsak a klasszikus irodalomból, hanem a lektúrból is válogathatunk. A szövegek feldolgozásában különböző, elsősorban játékos módszerek, feladatok által segítsük a befogadást.

A harmadik szakaszban az irodalmi szövegek tárgyalása már valamivel jobban hasonlít az anyanyelvi órákon történő irodalomtanításhoz. Változatos módszereket és technikákat alkalmazva felkészítjük a tanulókat a legalapvetőbb szövegelemzési eljárások végzésére (téma-meghatározás, cselekmény, jellemzés, üzenet, véleményalkotás) szóban és írásban. Tudatosítjuk bennük, hogy a jelentés a mű és az olvasó kapcsolatából születik, vagyis hogy minden olvasói értelmezés legitim, hogy nincs jó és rossz válasz, illetve olvasat. Ebből kifolyólag bátorítsuk őket benyomásaik, gondolataik és véleményük megfogalmazására, egymás véleményének meghallgatására és tiszteletben tartására. Az irodalmi szövegek tárgyalása jó lehetőség a tanulók kreativitásának fejlesztésére is. Ez főképp a jobb nyelvi képességű tanulók esetében lehetséges, de a nyelvet kevésbé jól beszélőknél is szükséges.

5.1.3 Információs-kommunikációs technológia

A tanulók az iskolába lépéstől ismerkedjenek a korszerű technológiákkal (IKT). Ezek sokkal színesebbé tehetik a tanulást: a tanulók meséket, verseket hallgatnak/néznek meg, különböző feladatokat oldanak meg, gyermekeknek készült honlapokat látogatnak meg, majd fokozatosan saját internetes tanteremben „dolgozhatnak”. Ezen technológiák használata azonban sose legyen öncélú tevékenység, hanem értelemszerűen épüljön bele a tanítás/tanulás folyamatába.

5.2 Differenciálás és egyénre szabott tanulás

A tantárgy keretében a tanulók képességeit, készségeit figyelembe véve a tervezés, a szervezés és kivitelezés, valamint az ellenőrzés és értékelés terén érvényesítjük a differenciálást. Ez belső, flexibilis és részleges külső differenciálás formájában valósul meg. Külön odafigyelünk a specifikus csoportokra és egyénekre; a nevelő-oktató munka alapját a Szlovén Köztársaság Közoktatási Szaktanácsa által elfogadott következő konceptusok, irányelvek és utasítások jelentik:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,²
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,³
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,⁴

5.3 Tantárgyközi kapcsolatok

A magyar nyelv a kétnyelvű általános iskolában nemcsak tantárgy, hanem tanítási nyelv is. Ebből kifolyólag a tantárgy más tantárgyakkal való kapcsolatának minden tanítási órán meg kellene valósulnia. Ezáltal a tanulók más tantárgyaknál is fejlesztik magyar nyelvi tudásukat szóban és írásban. Nagyobb hangsúlyt kap ez az ún. nemzetiségi programot is megvalósító tantárgyak (pl. történelem, földrajz, zenei nevelés) esetében, hiszen azoknál nemcsak ismeretszerzés és képességfejlesztés céljával használják ezt a nyelvet, hanem ezen a nyelven magyar vonatkozású tananyagokat dolgoznak fel.

Az első szakaszban a tantárgy keretében fontos szerepe van a készségtárgyakkal (zenei nevelés, képzőművészeti nevelés, testnevelés) való korrelációnak, illetve integrációnak, hiszen a tanulók zenével, mozgással, rajzban is kifejezhetik gondolataikat, érzéseiket, amelyeket magyar nyelven még nehezen tudnának megfogalmazni. Legnagyobb jelentőséggel a zenei nevelés bír, mert a tanulók zenei nevelésnél és magyarórán egyaránt a daltanulással bővítik szókincsüket, gyakorolják a kiejtést, a helyes hangsúlyt és hanglejtést.

---

² Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 2. 1999.

³ Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 10. 2007.

⁴ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 4. 2003.

A második, de még inkább a harmadik szakaszban ismeretterjesztő szövegek olvasásával is megvalósul a tantárgyközi kapcsolat, pl. történelemmel, földrajzzal, biológiával, képzőművészeti neveléssel, zenei neveléssel.

A magyar nyelv tanítása az anyanyelvi (szlovén nyelvi) kompetenciára alapoz leginkább. A tanulók ugyanis szlovénórán sajátítják el az írás és olvasás alapjait, magyarórán erre építve tanulják az anyanyelvüktől eltérő betűk írását, olvasását. A nyelvi ismeretek elsajátításának is jó alapja lehet a biztos anyanyelvi tudás. A két nyelv közötti hasonlóságokat és különbségeket tudatosítva nagyobb sikerre számíthatunk mindkét tantárgynál, ezért szükséges ezeket kiemelni. Alapvetően tudatosítani kell a magyar és a szlovén nyelv típusbeli különbségét, azt hogy a magyar nyelvben toldalékoló voltából kifolyólag elsősorban toldalékok segítségével fejezzük ki a jelentés módosulásait és a mondatbeli viszonyokat, a szlovénben mint hajlító nyelvben pedig a tő magánhangzójának a változásával fejezik ki ugyanezt; továbbá az igék kétféle ragozását a magyar nyelvben.

5.3.1 Kereszttantervi témák

1. Hon- és népismeret

A magyar nyelv tanulása során a tanulók összevetik a saját közvetlen környezetükben gyűjtött élettapasztalatokat azokkal az információkkal, amelyeket a magyar nyelvű szövegek feldolgozása során ismertek meg. Ez hozzásegít ahhoz, hogy a tanulók jobban megéljék saját szűkebb (kétnyelvű) és tágabb (szlovén) környezetük identitását. Megtanulnak magyarul információt adni hazájukról, Magyarországról, valamint szűkebb hazájukról, a vegyesen lakott Muravidékről, azok földrajzi és történelmi nevezetességeiről, szokásairól. Be tudják mutatni a két nép különböző szokásait, kultúráját stb.

Már kisiskoláskorban tudatosítani kell a tanulóknak, hogy természetes dolog, hogy egy adott országban az államalkotó nép mellett más nemzetiségek és népcsoportok is élnek, és ez nemcsak szűkebb hazánkra érvényes. Ezzel meg kell alapozni a nyitottságot, a más népek és nemzetiségek kulturális értékeivel való ismerkedést, valamint azok elfogadását és tiszteletét.

2. Európai azonosságtudat

A tanulókat a különböző kultúrák, különböző nemzetiségek elfogadására, a másság tiszteletére neveljük. A magyar nyelv tanulása – pl. irodalmi szövegek olvasásával – azon európai országokra is nyit mélyebb rálátást, ahol magyar kisebbség él (Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia,

Horvátország). Autentikus szövegek segítségével a tanulók megismerkednek a nyelvterület földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőivel, történelmi és kulturális nevezetességeivel. Itt a történelem, földrajz és zenei nevelés tantárgyaknál elsajátított ismeretekre is lehet támaszkodni. A tanulókat ösztönözni kell a magyar anyanyelvű európai fiatalokkal való kapcsolatfelvételre és -tartásra.

3. Lelki egészség

A második nyelvet oktató tanár úgy járulhat hozzá a tanulók lelki egészségéhez, hogy érdekli azok mondanivalója, hogy figyelembe veszi, a tanulók sokszor még nem képesek magyarul kifejezni azt, amit valóban mondani szeretnének. Fontos odafigyelni a helyes hibajavításra. Ha a tanulók azt észlelik, hogy a tanárt csak az érdekli, hibátlan mondatokban beszélnek-e, hamar leszoknak saját gondolataik kifejezéséről. Ilyenkor ugyanis a tanulóknak szorongást és gátlásokat okozhatunk, amit később nehezen győznek le. Ezzel valójában az idegen nyelvek tanulását is megnehezítjük. A tanulókat inkább arra szoktatjuk, hogy akkor is közöljék gondolataikat, ha nem tudják hibátlanul megfogalmazni.

5.4 A tudás ellenőrzése és értékelése

Az osztályozás kötelező módjai: a tanulók szóbeli és írásbeli feleletei, egyéb munkái (pl. plakát, kiselőadás), projektmunka, a tanulók szereplései és egyéb tevékenységei. A tudás ellenőrzését és értékelését az éves tervben gondosan meg kell tervezni, az ellenőrzés eredményei alapján a tanulók nem kaphatnak osztályzatot. Ha az ellenőrzés eleget tesz küldetésének, az osztályozás esetében nem kerül sor ismétlésre.

A tanár a tanuló tudását a tantervben megfogalmazott célok és követelmények teljesítése értelmében osztályozza. Az ellenőrzés legyen rendszeres és sokoldalú, terjedjen ki a négy alapkészségre (hallott szöveg értése, beszédkésztség, olvasott szöveg értése, íráskészség), a szókincs, valamint a funkcionális nyelvhasználat vizsgálatára. Az írásbeli és a szóbeli ellenőrzést a tanítási gyakorlatnak megfelelően alkalmazzuk, a szóbeliség és az írásbeliség arányának megfelelően.

Az osztályozás mellett rendkívül fontos, hogy mind a tanulók szóbeli megnyilatkozásait, mind írásbeli munkáit szóban is értékeljük. Az ilyenfajta szöveges értékelés lehetővé teszi az osztályzat mögött rejlő tudás és hiányosságok pontosabb megvilágítását. Amellett, hogy ennek során igyekszünk minél átfogóbb és valósabb képet adni az egyes tanulók haladásáról, bátoríthatjuk őket a további munkához, valamint – a hiányosságok értelmében – megfelelő tanulási tanácsokat adhatunk nekik.